

Slniečko

2

ROČNÍK IV. (XXVI.)

OKTÓBER 1971

3 Kčs

ILUSTROVAL MIROSLAV CIPÁR

VIKTOR
KRUPA

Ako sa Maui zahrával s ohňom

Maorijská rozprávka

Zaumienil si raz Maui, že vyhasí všetky ohne na svete. Vykradol sa preto v noci z chyže, pochodiť po dedine a pozihášal tlejúce pahreby. Potom sa vrátil domov a ľahol si spať, akoby nič.

Včasráno, keď sa zobudil, začal pokrikovať na sluhov: „Som hladný! Som hladný! Chytró mi čosi uvarte, počujete?“

Ktorýsi sluha sa poslušne rozbehol k ohnišku, ale vidí, oheň vyhasol. Utekal teda

k susedovcom, že si požičia žeravých uhlíkov, ale aj im vyhasol oheň. A tak bľúdil po celej dedine, až sa ukázalo, že všetky pahreby sú studené.

Ked sa o tom dozvedela Mauiho matka, zavolala niekoľkých sluhov a nakázala im, aby šli po oheň k pramatke Mahuike.

„Poviete jej, že na zemi vyhasli všetky pahreby,“ radila im, „a poprosíte ju, aby zase darovala ľuďom oheň.“

No sluhovia iba zmíkli a triasli sa od strachu. Hoci na vlastné oči ešte pramatku Mahuiku nevideli, kadečo počuli o nej a o mieste, kde bývala. Báli sa s ľhou stretnúť, preto by ich nikto nebol primäl, aby sa vydali na tú cestu. Starší i náčelníci im zbytočne rozkazovali, sluhovia sa ani nepohli.

„No dobre,“ ozval sa Maui. „Pôjdem teda ja. Donesiem ľuďom oheň, ale mi ukážte, kadiaľ sa mám pustiť.“

„Nuž, ak chceš, chod!“ odpovedala matka. „Drž sa len tohto chodníka. Kráčaj po ňom a naisto trafiš do chyže našej pramatky Mahuiky. Pomýliť sa nemôžeš, lebo odtiaľ šlahajú plamene. Ked sa ťa opýta, kto si, povedz jej svoje meno, nech vie, že si z jej potomstva. Ale daj si pozor, Maui, neposmievaj sa jej.“

„Ach, kdeže,“ popieral Maui, „nechodia mi po rozume nijaké figle. Vypýtam si od nej oheň a hned sa vrátim domov.“

A tak Maui vykročil po chodníku, čo mu ukázala mať, a po dlhom čase sa priblížil k príbytku bohyne ohňa Mahuiky. Od úžasu mu zdrevenel jazyk v ústach, takže najprv nevládal zo seba dostať ani slovo.

Ked sa spamätal, takto oslovil pramať Mahuiku:

„Stará mať, nevstala by si a nepovedala by si mi, kde si držíš oheň? V dedine nám pozhasinali všetky pahreby, preto som prišiel za tebou.“

Starena sa vzpriamila a zaškrečala: „Ach, ktože je tento smrteľník?“

A Maui odvetil: „To som ja.“

„Odkiaľ si?“ vyzvedala sa Mahuika.

„Prišiel som,“ odsekol Maui.

„Ty nie si z tohto kraja,“ pokračovala starena. „Nevyzeráš na tunajšieho. Prichádzas zo severovýchodu?“

„Nie,“ odvetil Maui.

„Prichádzas z juhovýchodu?“

„Nie.“

„Teda z juhu?“

„Ani z juhu.“

„Alebo zo západu?“

„Kdeže!“

„Privial ťa sem azda vietor?“

„Tak je,“ prisvedčil Maui.

„Aha,“ vykrikla vládkyňa ohňa. „Ty si môj vnuk!“

Pristúpila k Mauimu a obzerala si ho celkom zblízka. Potom sa znova opýtala:

„A čo tu chceš?“

Na Dukle ticho...

ANDREJ PLÁVKA

**Na Dukle ticho, iba vánok
v korunách bukov mäkkö svísti...
Hrdinov padlých tuhý spánok
október čúva zlatolistý.**

**Nie je to vánok od bojiska,
čo ticho šepce slávne zvesti,
dych padlých je to, čuť ho zblízka,
hľa, práve lístím zašelestil.**

**Dych roztúzený po slobode,
dych lásky vrúci k rodnej hrude,
nie je on mŕtvu v tejto pôde,
naveky na nás dýchať bude.**

**Ta ide s vetrom po otcine
cez hory, doly, viesky, mestá,
v pesničkách jeho láska plynie,
ním otvára sa každá cesta**

**ako tá prvá v krážoch Dukly,
na prahu domu, blízo ciela,
by slobodienka hradom puklým
sta vtáča domov priletel.**

**Sovietsky vojak dal jej krídla
a poznačil ich svoju krvou,
by nezblúdila do osídla,
ale sa hriala láskou prvou,**

**tuhšou nad život, smrť i veky,
mocnou jak vichor, blesk, či pieseň,
čo s peklom išla na preteky
pre svoju pravdu v jednu jeseň.**

**Na Dukle ticho, iba vánok
v korunách bukov mäkkö svísti...
Hrdinov padlých tuhý spánok
október čúva zlatolistý.**

„Prišiel som ťa poprosiť o oheň. V dedine nám cez noc vyhasli všetky pahreby.“

„Veľmi rada ti pomôžem. Na, tu máš oheň.“ Strhla si necht z malíčka a podala mu ho. Len čo si ho stiahla, začali z neho šlahat drobné plamienky. Prekvapený Maui si zobrajal necht a odišiel preč. No ledva urobil pári krokov, oheň zahasil. Vrátil sa a povedal: „To svietielko, čo si mi dala, vyhaslo. Daj mi druhé.“

Mahuika si strhla necht z ďalšieho prsta, a keď sa rozhorel, podala mu ho. Maui sa rozlúčil, ale keď sa vzdialil, zase len oheň zahasil. Napľul si na ruku a Mahuike povedal, že spadol do potoka. Mahuika uverila a dala mu necht z prostredného prsta.

To sa opakovalo znova a znova a Maui

načisto zabudol, že dedinčania naňho čakajú. Zaujímalo ho, čo sa stane, keď si Mahuika strhne posledný necht.

Starena si postŕhala všetky nechty, no keď jej zvyšoval iba jediný, na palci pravej nohy, pochopila, že Maui ju vodí za nos. Zaumienila si teda, že dá nespratníkovi riadnu príučku. Strhla si posledný necht, ale nepodala ho Mauimu. Miesto toho ho šmarila o zem a zôkol-vôkol všetko vzbílklo plameňom.

„Na, tu máš!“ vykrikla. „Už si spokojný?“

Maui sa ozlomkrky rozbehol preč, lebo sa bál, že sa upečie za živa. No oheň mu bol jednostaj v päťach. Poobzeral sa napravo i naľavo a videl, že požiar sa šíri na všetky strany. Premenil sa teda na jastraba a vzniesol

sa do výšky. No plamene mu aj tam oškvŕkli perie. Zbadal jazero a ponoril sa doň, ale neosviežil sa, lebo voda už takmer vrela. Lesy horeli, zem bola rozpálená a Maui sa nazdal, že mu udrela posledná hodinka.

Vtedy si spomenul na Tawhirihu, boha vetrov, a poprosil ho, aby mu zoslal na pomoc dásd. „Nech sa spustí lejak a uhasi požiar!“ zvolal Maui a odrieckal príhodné zaklínadlá.

Na obzore sa ukázali čierne oblaky. Začalo popŕchať a dásd sa zmenil na prietŕž mračien. Lialo dovtedy, kým plamene celkom nevyhasli. Mahuika sa takmer utopila a vykrikovala skoro tak zúfalo ako Maui, keď sa mu požiar hnal za päťami. Voda stúpala a Mahuika strácala svoju moc. Oheň sa však zachránil.

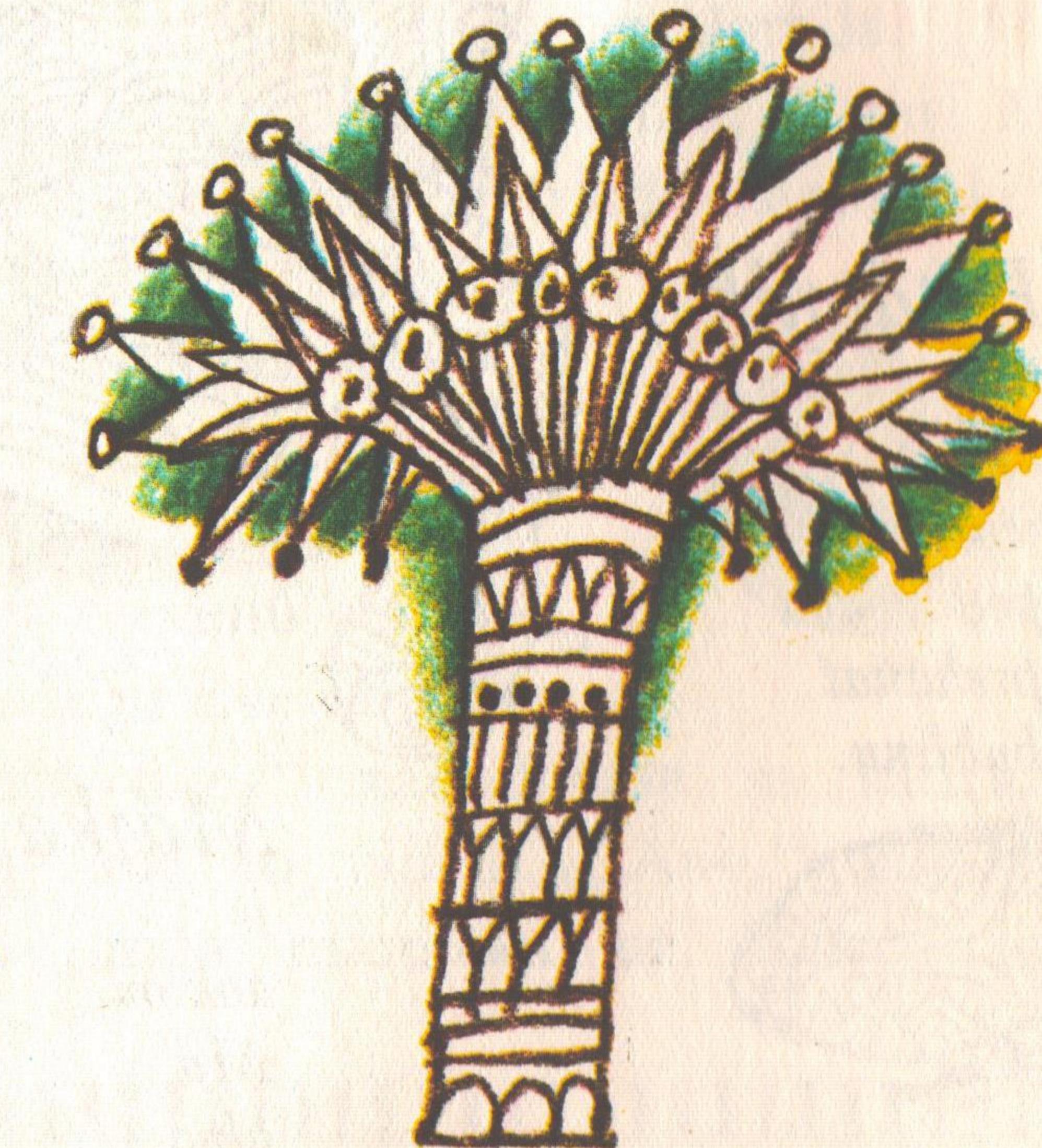
Keď voda dosahovala Mahuike až po hlavu, z vlasov jej povyletovali iskričky a ukryli sa v dreve stromov mahoe, totara, patete, pukatea a kaikomako.

Keď sa Maui vrátil do dediny, rodičia si všimli jeho popáleniny a zaraz sa dovtípili, čo sa stalo. „Varovala som ťa, aby si sa neposmieval pramatke Mahuike, ale nedal si si poradiť,“ karhala ho matka. „Veľa nechýbalo a bol by si zhorel na popol. Druhý raz si možno dás lepší pozor.“

No Maui iba pomykal plecami. Bolo vidieť, že berie všetko na ľahkú váhu. „Ach, mne je to jedno,“ odvetil.

„Rob, ako uznáš za vhodné,“ prehovoril otec tichým hlasom. „No ak počúvneš moje rady, zostaneš nažive, ak nie, doplatíš raz na svoju hlavatosť.“

Po tomto rozhovore sa Maui vybral do sveta. A keďže oheň do dediny nedoniesol, začali si dedinčania rozkurovať ohniská trením dvoch suchých paličiek z dreva mahoe, totara, patete, pukatea a kaikomako.

*Vážka
je
malá
váha.
V povetří
nad rákosím
váží
a
váží
kvapky
rosy.*

*Potápk
pozná
hru
jedinú,
pod vodou
preháňať
bublinu.*

*Pelikán
stále
nosí
pod
zobákom
vak.
Preto,
ked' -
niekam
ide,
je ho
plný
vlak.*

<i>Májka</i>	<i>mastičiek</i>
<i>je</i>	<i>na každý</i>
<i>doktor</i>	<i>boľavý</i>
<i>Má</i>	<i>palec</i>
<i>plno</i>	<i>i malíček.</i>

Labut'
rada
spieva,
asi
netuší,
že to
trošku
ťahá
za uši.

PRELOZILA M. HALAMOVÁ

*Roháč
nepozná
chvíľku
odpočinku.
Celý deň
vzpiera
stokilovú
činku.*

*Kováčik
svieti
a
leskne sa,
celý
z kovu.
Zlatými
kladivkami
ťuká
a
ťuká
na podkovu.*

V prvej triede

ELEONÓRA GAŠPAROVÁ

Elena sedí v lavici s Evou, sú dobré kamarátky. Práve kreslia do zošita červené jablká. Majú nakresliť tri. Eva pritláča farebnú ceruzku, usiluje sa a nakreslí pekné červené jablko. Začína kresliť druhé a pritláča ceruzku ešte lepšie. Druhé jablčko musí byť krajšie. Mrkne do Eleninho zošita, no Elena je len pri prvom jablku. Eva sa ponáhľa, aby ju Elena nepredbehla. Vtom prask! červená ceruzka sa jej zlomila. „Joj!“ zaplakala Eva nahlas. „Zlomila sa mi! Mamička, zachráň ma!“ V triede ostalo také ti-cho, že by ste počuli jablo-ne rást. Súdružka učiteľ-ka sa ponáhľa k Evke.

Tu Elena vytiahla z puzdra červenú ceruz-ku a vtisla ju Eve do ruky.

„Ty máš dve?“ začudovala sa súdružka učiteľka, ked' to videla. „Áno,“ povedala Elenka, „mňa mamička už dopredu zachránila.“

Pankhart

MICHAIL ŠOLOCHOV

Pre otca je Miňkom. Pre matku Miňuškom. Pre starého otca — keď má dobrú náladu — nezbedníkom a inokedy, keď sa sivé starootcovské obočie zlostne schlpí nad očami — „hej, Michajlo Fomič, pod sem, uši ti vytrhám!“

No pre všetkých ostatných, pre klebetné susedky, chlapcov, pre celé mestečko je Miňkom a „pankhartom“. Miňko sa narodil matke ako slobodnej. Aj keď sa o mesiac nato zosobášila s pastierom Fomom, od ktorého mala dieťa, prezývka „pankhart“ ostala na Miňkovi ani biľag na celý život.

Miňko bol štúply, na jar mával vlasy ako lístky rozkvitnutej slnečnice, v júni mu ich horúce slnko vybielilo, takže mal pomedzi ne strakaté pramienky; lica mal posiate pehami ani vrabčie vajce a nos sa mu od slniečka a ustavičného kúpania v rybníku zlúpal a zošupinat. Jediné, čo mal krivonohý Miňko pekné, boli oči. Belasé a šibalské, vykukajúce z uzučkých štrbín a podobné nerozopeným zrnkám ľadu na rieke.

Aj otec má Miňku rád práve pre tie oči a pre divú neposednosť. Z vojenčiny priniesol synovi ako darček starý-prastarý stvrdnutý viazemský perník a trošku obnosené čižmičky. Čižmy zakrútila matka do ručníka a schovala do truhlice, ale perník ešte v ten večer rozmrivil Miňko na prahu kladivkom a zjedol do poslednej omrvinky.

Na druhý deň sa Miňko zobudil s východom slnka. Nabral do priečasia z liatinového hrnca vlažnej vody, rozmažal si po lícach včerajšiu špinu a vybehol sa na dvor osušiť.

Mamka sa moce okolo kravy, starý otec posedáva na podstení. Zavolal na Miňku:

„Zabehni do sýpky, nezbedník! Sliepka tam kotkodákala, iste zniesla vajce.“

Miňko vždy rád poslúžil starému otcovi: štvornožky vliezol pod sýpku, druhou stranou vyšiel — a už bol preč. Prefrnkol cez záhradu, uteká k rybníku, obzerá sa, či ho nepozoruje starý otec. Kým dobehol k plotu, popŕhlil si nohy. A starý otec čaká, odkašláva. Nedočkal sa a sám vliezol pod sýpku. Zababraný

kuracincami prižmuroval v sparnej tme oči, niekoľko ráz sa buchol hlavou do dosky, až doliezol na koniec.

„Aký si ty chmuľo, Miňko, ien čo je pravda! Hľadáš, hľadáš — a nenájdeš! Vari ti sliepka

bude tu niest? Aha, vajce musí byť tuto pod skalkou. Kadež sa moce, nezbedník?“

Starý otec sa nedočkal odpovede. Striasol si z nohavíc prilepené hrčky trusu a vyliezol spod sýpky. Prižmúrenými očami sa dlho díval na rybník, potom zbadal Miňku, a hodil rukou...

Chlapci obstali pri rybníku Miňku, sputujú sa:

„Tvoj otec bol na vojne?“

„Bol.“

„A čo tam robil?“

„Čože by robil — bojoval!“

„Klameš! Vši tam zabíjal a pri kuchyni obhrýza kosti!“

Chlapci sa rozosmiali, ďobú do Miňka prstami a poskakujú okolo neho. Od trpkej urážky nahrnuli sa Miňkovi do očí slzy, a tu mu ešte popovský syn Viťka bolestne zaťal do živého:

„A tvoj otec je komunista?“ sputuje sa.

„Neviem.“

„Ja viem, že je komunista. Otecko dnes ráno vravel, že ten predal dušu čertom. A ešte vravel, že všetkých komunistov budú čoskoro vešať!“

Chlapci zatichli, ale Miňkovi sa zovrelo srdce. Za čo by mali vešať jeho otca? Tuho stisol zuby a povedal:

„Tatenko má velikánsku pušku a pozabíja všetkých buržujov!“

Viťka vystrčil jednu nohu dopredu a víťazoslavne povedal:

„Na to má krátke ruky! Otecko mu nedá sväte požehnanie a bez požehnania nič nevykoná!“

Kramárov syn Proška nadul nozdry, sotil Miňku do prás a zakričal:

„Len sa nechvasci svojím tatenkom! Keď sa začala revolúcia, zhabal môjmu otcovi tovar a otec povedal: „Len nech sa prevráti moc, pastiera Fomku zabijem prvého!“

Proškova sestra dupla nohou:

„Bite ho, chlapci, na čo čakáte?“

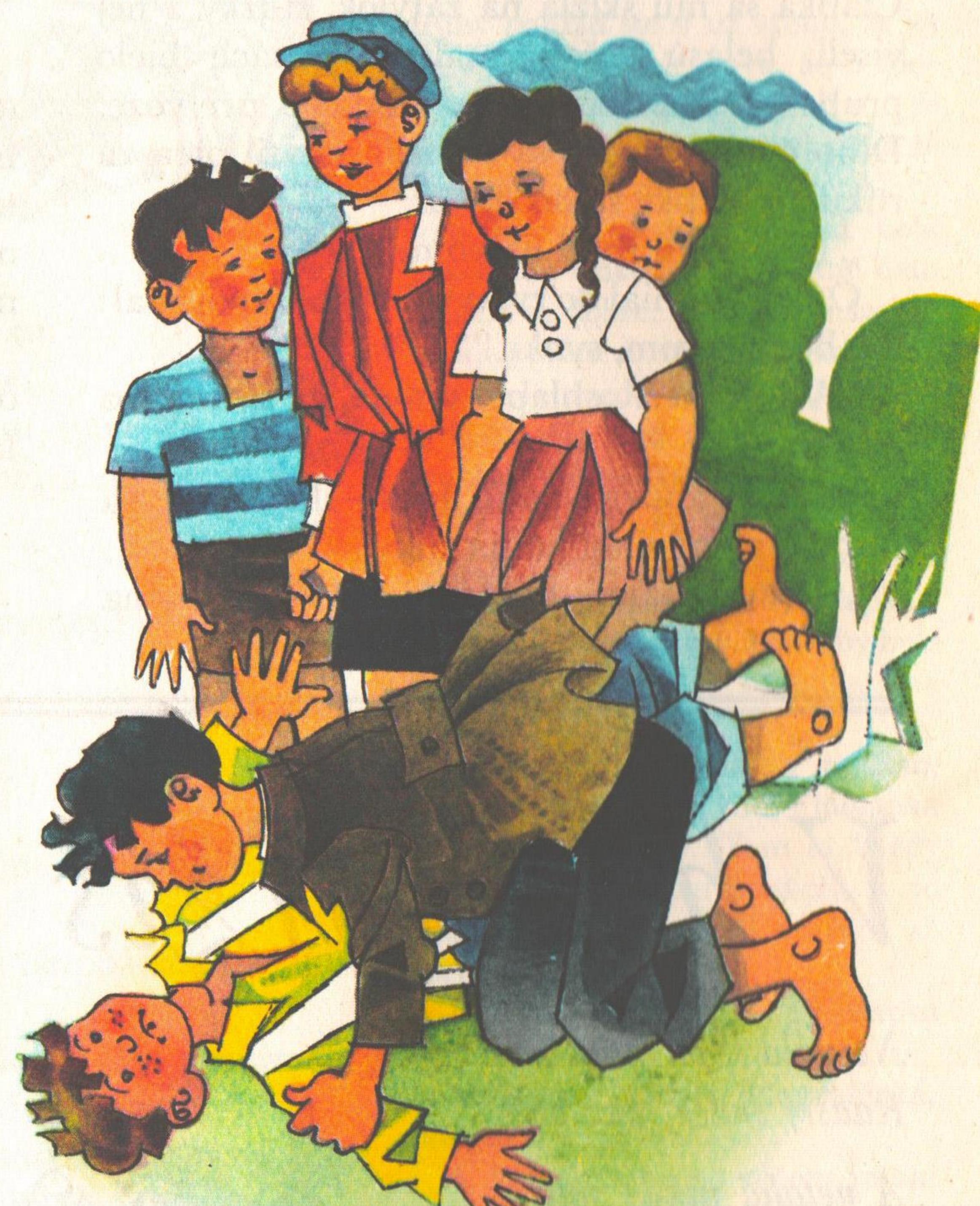
„Bite komunistovho syna!“

„Pankhart!“

„Šlahni ho, Proška!“

Proška sa rozohnal prútom a šibol Miňku po pleci, popovský syn Viťka mu podložil nohu a Miňko horeznačky stážka bachol na piesok.

Chlapci zarevali a vrhli sa na neho. Nataška tenko pišala a škriabala Miňkovo hrdlo nechťami. Ktosi ho bolestne buchol do brucha.

Miňko striasol zo seba Prošku, vyskočil a kľučkujúc po piesku ani zajac pred kopovmi, rozbehol sa domov.

Zahvídzali za ním, hodili skalu, ale nerozbrehli sa ho doháňať.

Miška si vydýchol iba vtedy, keď sa vnoril hlavou do zelenej, pichľavej hústiny konopí. Sadol si na vlnkú voňavú zem, poutieral si z doškriabaného hrdla krv a rozplakal sa. Zhora sa cez lístie predieralo slnko, chcelo nazrieť Miškovi do očí, sušilo mu na lícach slzy a bozkávalo ho na ryšavú rozcuchanú hlávku láskavo ako mamka.

Sedel tam dlho, až kým mu neobschli oči. Potom vstal a tichučko sa pobral na dvor.

Pod cieňou natieral otec kolesá kolomažou. Čiapka sa mu sklázla na zátylok, stužky z nej viseli, belasú košeľu mal na prsiach bielo pruhovanú. Miška zastal obďaleč pri voze. Dlho čušal. Potom sa osmelil, chytil otca za ruku a pošepeky sa ho spýtal.

„Tato, čo si robil na vojne?“

Otec sa usmial do ryšavých fúzov a povedal: „Bojoval som, synku!“

„A chlapci... chlapci vratia, že si tam iba vši zabíjal!“

Miškovi znova stiahli hrdlo slzy. Otec sa zasmial a zodvihol ho na ruky.

„Chlapci klamú, milý môj. Plavil som sa na

lodi. Po mori chodia veľké lode, nuž som sa na takej plavil a potom som šiel bojovať.“

„Proti komu?“

„Proti pánom som bojoval, drahý môj. Ty si ešte malý, nuž som musel ísť na vojnu aj za teba. O tom je aj pesnička.“

Otec sa usmial, pozrel na Mišku, a podupkávajúc nohou, potichučky zaspieval:

Oj, Michail, Michaľa, moje Michaliatko,
nechoď ty na vojnu, nechže ide tatko.

Tatko je už starý, dosť chodil po zemi,
a ty si mladučký, ešte sa máš ženíť.

Miška zabudol na zlomyseľných chlapcov
a rozosmial sa, lebo otcovi sa ryšavé fúzy
naježili nad ústami ani zlatobyľ, z akého
mamka pletie metličky do kúpeľa, pod fúzmi
mu smiešne mľaskali pery a ústa mal roztvorené
do okrúhlej čiernej dieročky.

„Teraz mi nezavadzaj, Miňka,“ povedal
otec, „budem opravovať voz, ale večer, keď si
lahneš, ja ti o vojne všetko vyrozprávam!“

(Pokračovanie)

PREL. VIERA HANDZOVÁ
ILUSTROVAL FERDINAND HLOŽNÍK

V hrsti držíš koníka

MILAN
KENDA

Necvála si po manéži.
Radšej skáče, ako beží.

A netahá nikdy sane.
Pred rampami nezastane.

Nikdy nečul plesnút bičom.
Nestretol sa s pohoničom.

Nevie azda, čo je brázda.
Nevodí ho žiadnen gazda.

Vôbec nevie, čo sú liace.
Pod lopúch sa celý sprace.
Netlapká ho ľudská ruka.
Zato známa mu je lúka
a lúke zas ten hlas zvučný:
to cvrliká koník lúčny.

„Proti komu?“

„Proti pánom som bojoval, drahý môj. Ty si ešte malý, nuž som musel ísť na vojnu aj za teba. O tom je aj pesnička.“

Otec sa usmial, pozrel na Mišku, a podupkávajúc nohou, potichučky zaspieval:

Oj, Michail, Michaľa, moje Michaliatko,
nechoď ty na vojnu, nechže ide tatko.

Tatko je už starý, dosť chodil po zemi,
a ty si mladučký, ešte sa máš ženíť.

Miška zabudol na zlomyseľných chlapcov
a rozosmial sa, lebo otcovi sa ryšavé fúzy
naježili nad ústami ani zlatobyľ, z akého
mamka pletie metličky do kúpeľa, pod fúzmi
mu smiešne mľaskali pery a ústa mal roztvorené
do okrúhlej čiernej dieročky.

„Teraz mi nezavadzaj, Miňka,“ povedal
otec, „budem opravovať voz, ale večer, keď si
lahneš, ja ti o vojne všetko vyrozprávam!“

(Pokračovanie)

PREL. VIERA HANDZOVÁ
ILUSTROVAL FERDINAND HLOŽNÍK

Prvák

MÁRIA ĎURÍČKOVÁ

Stalo sa to kedysi začiatkom školského roku.

Do školy prišiel otec a rovno do riaditeľne.

„Prosím vás, súdruh riaditeľ, zapísť mi syna do prvej triedy. Žiadal som už o to v šiestich školách, a nikde mi ho nechcú prijať.“

„A to už prečo?“ nechápal riaditeľ.

„Nuž preto, že môj syn je veľmi veľký a nevmestí sa do nijakej triedy.“

„Tak ako — azda do chodby?“

„Nevmestí sa ani do chodby,“ vraví otec.

„Teda ho dáme do telocvične.“

„Lenže on sa nevmestí ani do telocvične,“ hovorí otec smutne.

„Potom mi je ľuto, otecko, ale vášho syna nemôžeme prijať
ani u nás,“ vraví riaditeľ.

„Chápem vaše dôvody, súdruh riaditeľ, ale prosím,
pochopte aj vy moje,“ bránil sa otec. „Môj Pavko, ráčite
vedieť, je už školopovinný a do školy chodiť musí, taký je
zákon. Okrem toho nemôžem dopustiť, aby môj syn ostal
nevzdelaný, no a pokuty tiež nemám z čoho platíť.“

Napokon sa dohodli, že Pavka — druhým menom sa volal Debnárik — do školy predsa len zapíšu. A že bude sedávať na lavici na dvore a cez oblok sa bude dívať do triedy, aby celé vyučovanie videl aj počul. Keď príde zima, bude Pavko sedávať zas len na dvore, ibaže v kožuchu, a na ušiach bude mať slúchadlá, lebo vtedy budú obloky, pravdaže, zatvorené.

Vlnolapka

Do voľkorej triedy chodilo aj dievčatko Vlnolapka, a to bola vodníkova dcéra. Vlnolapkin otec hovoril, že ľudska škola je lepšia ako vodnícka, že sa v nej žiaci naučia oveľa viac, a tak zapisal svoju dcéru do ľudskej školy.

Vlnolapka bolo milé a veselé dievčatko, na prvý pohľad sa ani nedalo zbadať, že je vodníča. Ale na druhý pohľad ste si už všimli, že jej vlasy hrajú do zelenkava, čo u ľudských detí nebýva. A zbadali ste, že pri chôdzi jej ločká v topánkach a že ostávajú za ňou mokré šlapaje. Ale to bolo naozaj všetko, inak už bola Vlnolapka celkom ako ostatné deti. A učila sa dobre. Vedela aj násobilku, aj vybrané slová, no vynikala najmä vo vlastivede. Svet našich vôd — to bolo jej. Keď začala rozprávať o rybách, žubrienkach, rakoch, škľabkách, žabách, kuncoch, vážkach, riasach, leknáčach, trieda ani nedýchala. Nuž zaujímavá bola Vlnolapka a mohla mať kamarátov, ktorí by bola chcela. Ale ona si obľúbila iba Magdalénku.

Magdalénka bývala za mostom, blízko toho miesta, kde Vlnolapka vychádzala z rieky. Tam sa každý deň stretli a šli spolu do školy. A po škole sa tam zas rozíšli a každá sa uberala domov.

Jedného dňa vraví Vlnolapka Magdalénke:

„Pod ma navštívíť, Magdalénka,
ukážem ti svoje hračky.“

A Magdalénka po ničom inšom väčšmi netúžila, ako vidieť, kde Vlnolapka býva a aké má hračky.

Chytili sa pekne za ruky, vošli do rieky a raz-dva — už boli tam: v izbách s veľkými oblokmami, cez ktoré bolo vidieť, ako vonku špliecha voda, ako sa naháňajú ryby, dlhými stebiami ševelí vodná tráva. Pán vodník a paní vodníčka Magdalénku pekne

privítali a predstavili jej aj ostatné svoje deti: synčekov Žublika a Bubliačika a maličkú Vodulienku.

„Ak sa budú chcieť učiť,“ vravel pán vodník, „zapíšem aj ich do ľudskej školy. Lebo niet veru nad vzdelanie, bez toho už dnes ani vo vodnej ríši neobstojíš.“

Magdalénke sa veľmi páčili Vlnolapkine bábiky, zelenovlasé a perlóoké, oblečené do bielej peny, krásnej ako čipka. Keď sa s nimi do vôle nahrala, išli sa všetci pohojdať do záhrady. Vodnička hojdačka, to je už čosi! Lietala pomedzi vlny, a predsa akoby si vôbec nelietala pomedzi vlny, lebo aj šaty mäš suché, aj vlasy mäš suché, práve len čo ti v topánkach akomak ločká. Potom nasledovala jazda na morských koníčkoch a napokon ešte naháňačka s rybami.

Nuž zabávala sa Magdalénka u vodníkov, bolo jej ako nikdy — a keby len bola tušila, čo sa robí doma!

Doma bolo zle-nedobre, trma-vrma, krik a pláč.

Keď totiž vstupovala Magdalénka s Vlnolapkou do rieky, zočila ich susedka, ktorá sa tam nedaleko po chodníku prechádzala. Chvílu počkala, či sa dievčatá zas nevynoria, a keď nič, utekala k Magdalénkinej mame a všetko jej rozpovedala. Magdalénkina mama sa vydesila. Ihneď zatelefonovala potápačom a pre istotu aj požiarnikom a záchrannej horskej službe. Všetci začali hľadať. Prekutali rieku od jedného brehu k druhému a potom ešte od druhého brehu k prvému, ale márne,

No a písat, kresliť — to je už najmenej. Na kolená si Pavko položí tabuľu a je to.

Na druhé ráno prišiel Pavko Debnárik do školy. Zastal si na dvore, hlava zarovno s komínom, a rozpačito prestupoval vo svojich velikánskych topánkach. Deti s piskotom poutevali do tried a vykúkali cez obloky. Aj Pavko Debnárik nakúkal cez obloky, chcel uhádnuť, do ktorej triedy bude chodiť. Ale inak bolo ticho, deti čušali od úžasu — a Pavko? Ktožehovie, prečo čušievači obri.

A tu sa z obloka na prvom poschodi ozve dievčenský hlások: „Ty si prvák?“

„Ja?“ spýtal sa Pavko a trošku sa prihol, aby videl, kto sa to sptyuje. „Áno, prvák,“ prikývol a usmial sa na to smelé dievčatko. Malo peknú okrúhlú tvár, veselý noštek a tmavé vlasy.

„Aj ja som prváčka, volám sa Betka,“ povedalo dievčatko. „Ocko mi včera čítať rozprávku o dobrom obrovi. Si ty dobrý obor?“

Pavko Debnárik znova prikývol, ale hneď si uvedomil, že to nestaci. Zamyslel sa. Betka jasne videla, ako sa mu vo veľkých očiach kmitla myšlienka. Potom vystrel ruku, že mu dosiahla až k lesu, a keď sa s rukou vrátil, sedela mu na dlani veverička. Podniesol ju do obloka a podal Betke.

„Veverička! Aká krásna!“ zvolalo dievčatko. „A nemohol by si jej odtrhnúť aj šušku?“

Pavko Debnárik znova vystrel ruku, pomrvil ňou v korune smreka, a keď sa s rukou vrátil, mal ju plnú šušiek.

Teraz už zhíkli od nadšenia aj ostatné deti. Strach od nich utiekol, úplne sa rozplynul, lebo už vedeli, že Pavko, hoci je obor, neublíži ani veveričke.

Potom sa deti cez každú prestávku hrávali. Keď sa hrali na zlatú bránu, Pavko bol bránou. A keď sa hrali futbal, Pavko býval brankárom. Čože to preň bolo! Vystrel jednu dlaň, zahatal skoro pol bránky. Vystrel obe dlaňe, zahatal celú bránu. Len to ho mrzelo, že sa nemohol s deťmi hrávať na schovávačku. Nech by sa totiž kdekoľvek schoval, všade ho bolo vidieť. A tak sa stalo, že sa v tej škole úplne prestali hrávať na schovávačku a po čase aj zabudli, že taká hra je. Lebo hrať sa bez Pavka nebolo ani trošku zaujímavé. Všetky deti sa chceli s ním kamarátiť a on s nimi tiež. Ale najmilšou kamarátkou mu bola — viete, kto... Betka s okrúhlou tvárou, veselým noštekom a tmavými vlasmi, tá čo sa mu vtedy zo všetkých detí prvá prihovorila.

Musíme dodať ešte niečo veľmi dôležité: Pavko Debnárik sa výborne učil a každý deň si niesol v zrkadielku včeličku.

po dievčatkách ani stopy, ani znaku. Stmievalo sa, keď sa smutní poschádzali pri Magdalénkinom dome — dnes už hľadať nebudú.

A tu!

Tu sa vám na chodníku zjaví Magdalénka. Živá, zdravá a uradovaná, lebo si nesie v náručí veľkú bábku, zelenovlasú a perlóokú, v šatách z čipkovej peny.

„Kde si bola tak dlho?“

Magdalénkina mama nevie, čo skôr urobiť: či Magdalénku najprv objať, alebo ju najprv vyhrešiť.

„Bola som na návšteve,“ vraví Magdalénka a oči jej žiaria.

„A kde, prosím ťa?“

„U svojej najlepšej kamarátky Vlnolapky. A toto... toto mi tam dali,“ stíksa v náručí tú nevidanú bábku.

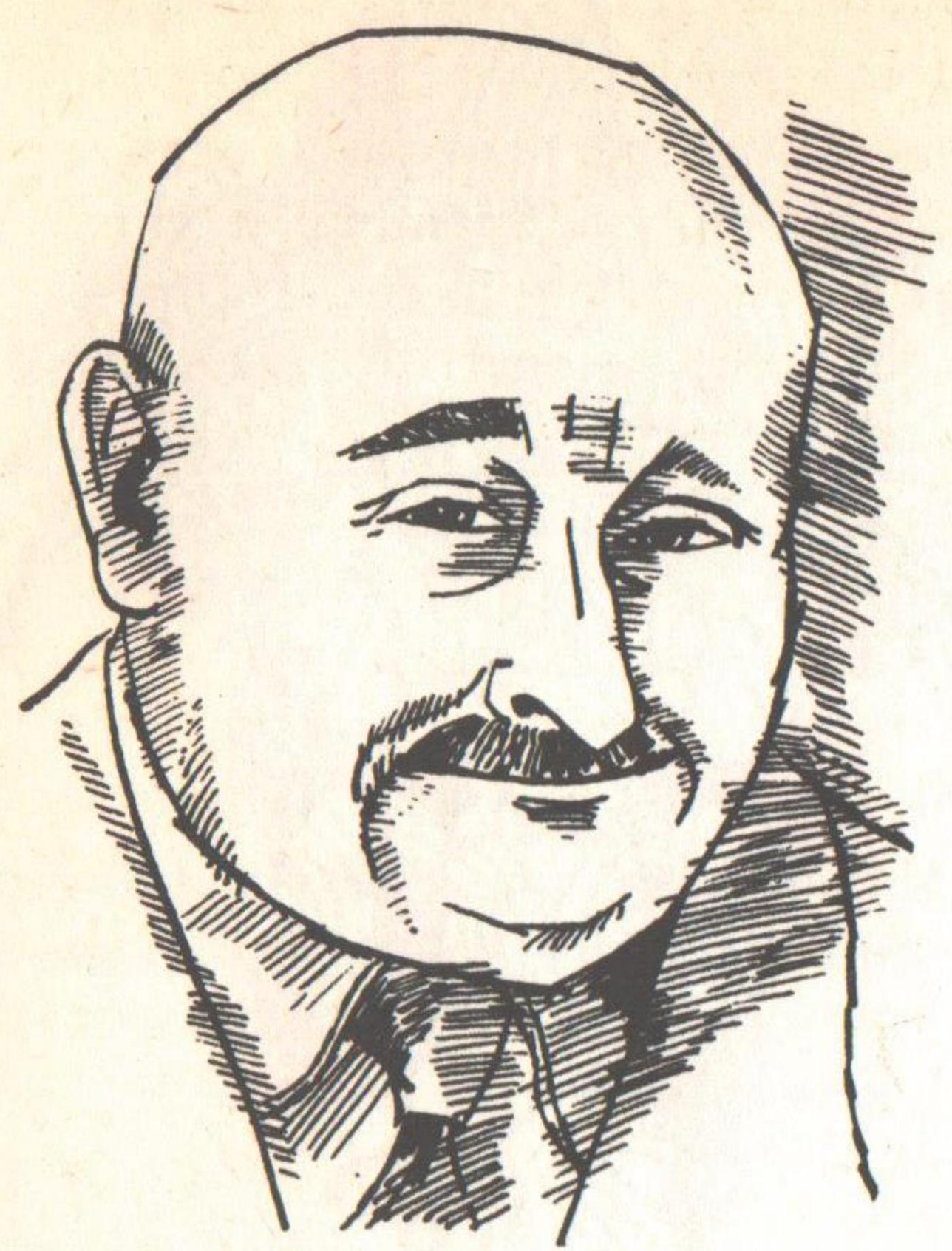
„Ach, dieľa moje, a my sme ťa už na dne rieky hľadali!“

Mamička bozkáva Magdalénku, objíma ju a spolu s ňou i jej zelenovlasú bábku. Od radosti načisto zabudla, že chcela dcérku aj vyhrešiť.

A ľudia sa dívali na ich radost a mysleli si:

„Aké je to na svete zmotané: človek aby už ani vlastnej susede neveril.

MÁRIA ĎURÍČKOVÁ

Viliam Figuš-Bystrý (1875—1937)

1. apríla 1928 sa v Bratislave odohrávala významná udalosť. Vyobliekaní ľudia sa náhlili do divadla, aby boli svedkami slávostného uvedenia prvej slovenskej opery. V ten večer sa prvý raz ozvali tóny Detvana, opery Viliama Figuša-Bystrého. Prvý raz v histórii zazneli v opere zvuky slovenskej ľudovej piesne, ľudových nástrojov a ľudovej hudby. Na javisku sa zjavili v krásnych krojoch detvianske devy a mládenci a medzi nimi Martin a Elena, hlavné postavy známej básne Andreja Sládkoviča. Prvý raz sa na javisku ukázali valasi, bača a salaš. Melancholicky zamrmial hlas fujary, zabručali gajdy.

Medzi prítomnými bol aj skladateľ, skromný profesor hudby na učiteľskom ústavе v Banskej Bystrici. Sedel šťastný a dojatý, lebo sa mu splnil životný sen.

Cesta Viliama Figuša k tejto slávostnej udalosti nebola ľahká. Aj keď jeho otec, remeselník v Banskej Bystrici, mal veľmi rád hudbu a chcel dať syna vyštudovať za hudobníka, nemohol to urobiť. Veľmi skoro zomrel a Viliam sa musel starať nielen o seba, ale aj o matku a súrodencov. Preto sa stal učiteľom. Učil v Piliši pri Budapešti, v Ostrej Lúke, Veľkej Slatine, Padinej a v Banskej Bystrici. Miloval hudbu, zbierané slovenské ľudové piesne a po večeroch usilovne študoval. Už roku 1906 vydal prvý zväzok Slovenských ľudových piesní s klavírnym sprievodom a roku 1914 s úspechom zložil štátnu skúšku z hudby na Hudobnej akadémii v Budapešti.

Viliam Figuš bol aj veľkým vlastencom. Pomáhal Slovákom v boji za národnú slobodu tak, ako vedel najlepšie. Komponoval piesne a zbyty na krásne slovenské texty. Medzi jeho najkrajšie diela patrí veľká skladba pre sóla, zbor a orchestra Slovenská pieseň na text Pavla Országha-Hviezdoslava. Táto skladba zaznala prvý raz na oslavách spevokolu

Tatran v Liptovskom Mikuláši roku 1913. Skladateľ, ktorý chcel počuť svoju skladbu, musel cestovať na koncert tajne. Aby sa vyhol prenasledovaniu zo strany vládnych úradov, nemohol to urobiť. Veľmi skoro zomrel a Viliam sa musel starať

nielen o seba, ale aj o matku a súrodencov. Preto sa stal učiteľom. Učil v Piliši pri Budapešti, v Ostrej Lúke, Veľkej Slatine, Padinej a v Banskej Bystrici. Miloval hudbu, zbierané slovenské ľudové piesne a po večeroch usilovne študoval. Už roku 1906 vydal prvý zväzok Slovenských ľudových piesní s klavírnym sprievodom a roku 1914 s úspechom zložil štátnu skúšku z hudby na Hudobnej akadémii v Budapešti.

DANIELA KALIČIAKOVÁ

Martin Benka (1888—1971)

Je taká múdrost, čo hovorí, že niet nenahraditeľného človeka. Lenže ak umrie umelec, ktorý dokázal vytvoriť úplne osobitné, nenapodobniteľné dieľo, možno i o tejto múdrosti pochybovať. Tu niet totiž náhrady, strata je naozajstná.

Smrť národného umelca Martina Benku je takisto stratou.

Ako každý chlapec či dievča i malý Martin nezvyčajne rád kreslil. Za túto záľubu získal dokonca na maďarskej meštianskej škole v Malackách odmenu. Lenže dukát, aj keď zlatý, bol príliš malý peniaz na to, aby vo svojej záľube mohol pokračovať. Preto chudobného chlapca z Kíripolca po skončení základnej školy nezaviedli na niektorú zo slávnych maliarskych škôl do Viedne, Mnichova či Prahy, ale priviedli ho k natieračskému majstrovi do Hodonína, aby z neho spravil maliara

izieb. Martin však túžil robiť čosi viac, než iba maľovať steny. Napriek tomu, keď sa po troch rokoch dostal do Viedne, aby uskutočnil svoju túžbu, začal znova ako natierač. Tentoraz však už nikým neobmedzovaný využíval každú voľnú chvíliku na zoznamovanie sa s výtvarným umením. Navštievoval galérie, múzeá, výstavy, čítao odborné knihy. A pravdaže kreslil. Neustále si však s trpkosťou uvedomoval, že k tomu, aby sa skutočne naučil maľovať, musí navštievoať umeleckú školu. Lenže na to bolo potrebné veľa peňazí. A tie nemal ani on ani jeho rodičia. Kresliarsky talent mladého natieračského pomocníka Benku upútal však českého maliara Langnera, ktorý sa mu rozhodol pomôcť. Pod jeho vplyvom a jeho prostredníctvom nastal obrat v Benkovom živote. Dvadsaťdvojročný mladík zanecháva navždy natieračský štetec, odchádza z Viedne do Prahy a stáva sa žiakom českého maliara Kalvodu.

V Čechách Benka prežil takmer tri desaťročia. Na Slovensko prichádzal iba ako host, vždy však so štetcom v ruke, aby zaznamenal krásu jeho prírody a jeho dedinských obyvateľov. Po rozbití republiky fašistami usadzuje sa na Slovensku natrvalo. Vtedy je už významným maliarom, ktorého obrazy obdivujú doma i v cudzine.

Neskôr sa hovorilo, že Benka neboli umelcom, ktorého by bol znepokojoval ľahký život slovenského človeka. Že bol prosto viac básnikom než revolucionárom, a považovalo sa to za nedostatok jeho tvorby. Lenže takto hovorili tí vykladači jeho diela, ktorí nemali dostať schopnosti vidieť za priam rozprávkou podobou slovenského dedinského človeka vnútorný umelcov zámer. Sám im ho musel pripomenúť, a tak i vyvrátiť ich nespravidlivé obvinenia: „Preto som nášho človeka podával silného a sebavedomého, lebo bol znevažová-

ný, vysmevaný, poddansky zhrbený, skromný, dobrívivý. Chcel som mu stavať pred oči človeka silného a smelého, aby sa spomítal a vypál prisia k nepoddajnosti.“

V týchto slovách je skutočne vyjadrený obsah i zmysel celej Benkovej tvorby. Básnickej i revolučnej zároveň.

Benka bol a zostáva umelcom, ktorého umenie vyráslo z domácich, ľudových zdrojov. Slovenská príroda a prostý človek našli v ňom svojho najväčšieho obdivovateľa, ktorý viac než ktokoľvek iný dokázal vytvoriť umelecký obraz ich spolužitia.

MILAN TICHÝ

Od čeriesla po železiarne

VLADIMÍR FERKO

Ked dnes vidíme na poliach kombajny a iné moderné poľnohospodárske stroje, ani nám na um nezide myslieť na dávne lemeše, čeriesla, kosáky, či na staré obilné jamy alebo žulové žarnovy. A tým menej na prvopočiatočnú prácu človeka, ktorý, ak chcel siať, musel najskôr pole vytvorit. Klčovanie a žiarenie — to bol hlavný spôsob, ako potisnúť horu, ako získať kus pôdy na obživu. Na východnom Slovensku sa až donedávna uchoval tento spôsob rozširovania ornej pôdy.

Ludia les najprv vyrúbali, zvyčajne na jar. Kríky vyklčovali, povrchové korenci povyberali dlhou motykom klčovnicou, najväčšie pne nechávali vyhnúť. V jeseni potom horeli na rúbaniskách ohne. Tak vznikali klčoviská, do ktorých z jari siali obilníny. Ponajviac proso alebo aj ikriču či krivicu, lesné žito, z ktorého býval chlebík tmavý a lepkavý. Ale veľmi výživný a zdravý.

Tu na východe, v niekdajšej Šarišskej a Zemplínskej stolici, ešte kde-to vidieť v Karpatoch poličko okrúhleho tvaru, ohradené proti divej zveri, s vysiatym borom, prastarou obilnínnou, ktorú sejávali už naši praslovanští predkovia.

Vo Východoslovenskom múzeu v Košiciach je o tom nejeden doklad — písaný i maľovaný. Svedectvo o tom, ako tažko si naši pradedovia získavali obživu. Po neúrodnom roku 1879 sa ľudia húfne vystahovali. Nečudo, že v roku 1910 tu žilo iba toľko ľudí ako pred storočím. Kraju nepomáhalo, že údolím Torysy vied-

ILUSTROVAL FRANTIŠEK HÚBEL

la významná obchodná cesta do Poľska, ktorú strážilo viacero hradov. Najstarší z nich bol Soľný hrad, ktorý mal chrániť soľné bane proti Sarmatom. Po tejto ceste sa sice prevážala aj soľ, ale kedysi dávno, v mladšej dobe kamennej, bol hľadaný iný tovar: obsidián, prirodzené sopečné sklo, ktoré sa dalo štiepať na výborné nože, také ostré, že sa nimi dalo aj holiť. Po obsidiáne sa obchodovalo s medom, potom so železom, ale najviac ľudí sa i tak živilo poľnohospodárstvom.

Priemysel vznikal pomaly. Vo Veľkom Šariši bol najväčší mlyn na Slovensku — zamestnával 180 robotníkov. V Prešove sa vyrábali kachle, prekvitalo čipkárstvo, tkal sa ľan. V Nižnom Komárniku bola zápkalkáreň. Dnes je v každom východoslovenskom meste viac priemyslu ako vtedy na celom východnom Slovensku. A to ešte nerátame Východoslovenské železiarne, ktoré dávajú východnému Slovensku prudký pulz vyspelej krajiny.

Železiarne vyrábajú viac železa ako v roku 1959 celá naša republika. Iba železné konštrukcie väžia toľko, koľko by vážilo 65 slávnych Eiffelových veží z Paríža. Sovietska ruda, ostravské uhlie a slovenská práca sa v nich premieňa na kov, bez ktorého by naša civilizácia nevedela žiť. Ale význam železiarní nie je iba v železe. Akoby čarovným prútikom šobili rovinu pri Barci a Šaci i v samotných Košiciach. (Barca je významná aj pravekým sídliskom. Našli sa tu cenné bronzové výrobky a zvyšky chát z doby kamennej.) Vznikli nové sídliská, školy, nemocnice, kultúrne strediská. A všade, všade sú potrební ľudia. Veľa ľudí. Toľko, že východné Slovensko, odjakživa rezervár pracovných sil, zrazu ich má nedostatok. Košice — od r. 1229 kráľovské mesto a dnes metropola východu — majú divadlo, múzeum, galériu, štátnu filharmoniu, známe Technické múzeum a napokon aj architektonický skvost — Košický dóm sv. Alžbety,

Papagáj

**Mikino a Maja,
tajnostkári dvaja,
podarený pár.
Vždy, keď niečo taja,
nikdy neutaja.
Prezradí ich vlastná tvár.**

**Čo taja, viem aj ja,
majú papagája,
zázračného vraj.
Čo sa navystrája,
tvrdia obidvaja,
ten učený papagáj.**

**Papagáj Ara tára,
pretára celé dni.
Nikdy si nezatvára
svoj zobák klebetný.**

**Rád hrá sa na klamára,
tára jak najlenivší žiak.
Celé dni iba stvára
a nedáva si pozor na zobák.**

ktorý patrí medzi najvýchodnejšie gotické katedrály sveta.

V Košiciach bola 20. júna 1919 po utvorení Československej republiky ustanovená slovenská revolučná vládna rada a po oslobodení v roku 1945 sídlila v Košiciach vláda i prezident republiky. Tam 5. apríla 1945 vyhlásili Košický vládny program, ktorý predstavoval prvý krok k socialistickej výstavbe našej vlasti.

A predsa veľa ľudí dáva prednosť Prešovu. Je to mesto, ktoré svojou históriaou i významom nijako nezaostáva za Košicami. Spomeňme len smutný rok 1687, keď generál Caraffa dal popraviť 24 nevinných popredných prešovských mestanov, obvinených z úkladov o život cisára. Z novších dejín najvýznamnejšou udalosťou bolo vyhlásenie Slovenskej republiky rád po prvej svetovej vojne.

Ale nemôžeme sa z tohto kraja pobrať prv, kým sa ešte nepristavíme na dvoch miestach.

Prvé je v Slanských horách. Tam, v Dubníku, je jediné nálezisko drahokamov na Slovensku, v ktorom sa drahé opály ťazili ešte za predmnochovskej republiky. V potoku Olšanka sa našiel svetoznámy opál Harlekýn. V roku 1775 vyťazili rekordný kus — 600 gramový opál, ocenený na 700 tisíc zlatých dukátov. Dnes sú svetoznáme opálové bane zatvorené.

Prispeli k tomu objavy bohatších nálezisk v Mexiku a v Austrálii, i zámerne rozširovaná povera, že opály prinášajú neštastie.

Druhá zastávka je v Karpatoch pri Pamätníku hrdinov, na historickej miestach, kde v dňoch od 8. septembra do 27. novembra v roku 1944 vybojovala oslobođiteľská sovietska armáda a prvý čsl. armádny zbor veľkolepú bitku o prechod cez Karpaty. Do dejín nášho oslobođenia vošla ako Dukelská operácia. A do našich sŕdc ako symbol bratstva posväteného krvou preliatou v kruhom boji proti spoločnému fašistickému nepriateľovi.

V tomto kraji je vôbec veľa kultúrnohistorických pamiatok. Súpis spred štyridsiatich rokov udával 20 renesančných a barokových, 39 gotických a 45 drevených kostolov, 11 hradných zrúcanín a 9 starých kláštorov.

Veľa by sa dalo rozprávať o krásnej Sabíne, zakladateľke Sabinova, ktorá v čase tatarskeho vpádu zachránila kráľa, uhorského Bélu IV., o Toryse, ktorá na počiatku 19. storočia vyplavila medenú truhlu s jej ostatkami, o tom, ako Košičania v roku 1311 zabili neľudského palatína, o krutej avarskej kňažnej Izre, podľa ktorej je pomenované jazero pri Košiciach, o starých a jediných soľných baniach, zatopených v roku 1740, v ktorých sa dodnes taží soľanka, o Zlatej Bani — poslednej elektrifikovanej obci v ČSSR, o vlkoch, o kroji východniarok vyčačkanom blinkáčmi, alebo aj o pomalom priečinku spisovnej slovenčiny.

Ale nemôžeme sa z tohto kraja pobrať prv, kým sa ešte nepristavíme na dvoch miestach.

Prvé je v Slanských horách. Tam, v Dubníku, je jediné nálezisko drahokamov na Slovensku, v ktorom sa drahé opály ťazili ešte za predmnochovskej republiky. V potoku Olšanka sa našiel svetoznámy opál Harlekýn. V roku 1775 vyťazili rekordný kus — 600 gramový opál, ocenený na 700 tisíc zlatých dukátov. Dnes sú svetoznáme opálové bane zatvorené.

Prispeli k tomu objavy bohatších nálezisk v Mexiku a v Austrálii, i zámerne rozširovaná povera, že opály prinášajú neštastie.

Rozhodol som sa preplávať oceán. No nie obyčajne, ale tak, aby to okamžite upútalo pozornosť ľudstva. Povedzme, v koryte. Zaumienil som si o tejto myšlienke pohovoriť s rodičmi. Pri obede. Vážne rozhovory nadvážujem vždy pri jedle. Otec ešte neprišiel z práce, nuž som sa obrátil na mamu.

Ja, Vaska a Tichý oceán

G. GOLLENDER

V poslednom čase som zatúžil niečím ohromiť ľudstvo. Urobil niečo také, nad čím by zhíklo od údivu. Chodím už do piatej triedy a kto ma pozná? Deti z dvora, otec, mama... na prstoch jednej ruky ich porátaš. Nie, takto to ďalej nemôže ísť. Musím niečo vymyslieť.

„Mama, chystám sa preplávať v koryte oceán,“ povedal som akoby mimochodom.

„Ktorý?“ bez zvláštneho údivu sa spýtala mama.

„Alebo Tichý, alebo Atlantický,“ vysvetlil som nedbalo.

„Čo ty na to?“

Prilíhač

ANTON HABOVŠTIAK

Ked bol Jano Tomlák z Malatince ešte mladý, pobral sa do Liptova na pliu. Vraj tam pri dreve viac zarobi ako doma. Aj ho tam prijali do roboty, lebo na prvý raz zbadali, že je mocný. Len spať nemal kde. Ale ktorí mu poradil, že nedaleko je taký dom, čo v ňom nikto nebýva. Mohol by vrah skúsiť.

I hybaj ta hned za horúca. No práve vtedy, keď chcel do neho vojsť, pristavila ho jedna žena a vráti mu:

„Vari len nechceš ísť tuto, hľa, na noc?“

„Ba veru hej!“ prisvedčil jej Jano.

„A či ty nevieš, že do tohto domu chodí v noci prilíhač? Beda ti, ak fa tam nájde!“

Jano sa schutí zasmial a o chvíľu iba tak precedil pomedzi zuby:

„Čože ma do toho, kto tu chodi. Najhlavnejšie bude, keď sa vyspím, ako sa patrí.“

I vošiel potom do izby. Len čo sa rozhliadol dookola a podíval sa, kde by sa bolo najlepšie uložiť, udrel mu do nosa čudný pach. Nuž si hned pomyslel, že si dá pozor. Ved čo, ak by ho naozaj v noci dačo prilahlo?

V ten večer si ani neľahol na chrbát, ako sa zvyčajne ukladal na spánok, ale si ľahol doluznačky. Vraj takto ho nemôže nič priťahnúť. A hned aj zadriemal, lebo spánok ho naskrz premohol.

Lenže veru nemal v tú noc pokoj, ako ho nemali ani iní, čo už spali v tomto dome. Ešte len prichodila polnoc, a už musel oči otvoriť. Ale kde by aj nie, keď ho čosi držalo za plecia a len obrátiť a obrátiť na posteli.

„Čo ma pokúša?“ skričal zaraz, len čo otvoril oči. Ale to ho tak pritlačilo rukami, že mu až kosti v chrbte sprašťali.

„Hí, to veru nie je špás!“ pomyslel si Jano v tej chvíli. Ale sa akosi nebál. Iba spanie ho veľmi morilo, a to preto, že bol veľmi ukonaný. Keď si bol na čistom, že sa pliagy len tak ľahko nezbaví, začal rozmyšľať, čo by bolo treba najskôr urobiť. Ale nič súčeho mu neprišlo na um. Iba vedel, že je to nie nikto iný ako prilíhač, o ktorom mu vravela žena, keď sa poberal do domu na nocľah.

Zrazu ho pochytila veľká zlost, že si nemôže oddýchnuť práve vtedy, keď mu bol odpočinok najvzácnejší. Pozbieran v sebe všetku silu, chytra sa zvrtol a chmat! potvoru do jednej ruky. Ešte aj skričal celý naradovany:

„Predsa ťa mám, das akýsi!“ Ale veru v ruke nemal nič, lebo prilíhač

„Nič!“ odvetila mama a podávala mi druhý chod. „A prečo to chceš urobiť?“

„Prečo? Chcem urobiť niečo, čo by otriaslo ľudstvom tak, aby zhiklo od údivu. Čo myslíš, zhikne, ak v koryte preplávam oceán?“

Mama na mňa smutne pozrela a požiadala ma, aby som aspoň raz v živote netáral nezmysly pri stole, lebo keď rečním, tak nejem ako normálni ľudia, ale hltám ako had. Preto som taký chudý: kost a koža.

„Ak sa budeš dobre učiť, pomáhať doma, dodržiavať režim dňa, pestovať si pevnú vôľu... potom...“

Akosi som zosmutnel, podakoval som sa za obed a vstal od stola. „Poradím sa s otcom,“ rozhadol som sa, „v týchto otázkach sa vyzná lepšie.“

Po večeri som oslovil otca.

„Ocko, chystám sa preplávať v koryte oceán.“

Otec sa práve vtedy natiahol za lyžičkou, aby si rozemiešal cukor v čaji. Pozrel na mňa a miešal lyžičkou v košíku na chlieb.

„Prečo práve koryte?“

„A v čom? Chcem dokázať, že človek je ešte všeličo schopný urobiť!“

„Potom by hádam bolo lepšie v lavóre,“ presvedčivo vyhlásil otec, „alebo ešte lepšie — v cedníku!“

„Nie,“ povedal som. „Cedník má priveľa dierok.“

„V každom prípade menej ako hlava, ktorá prichádza na takéto myšlienky,“ nečakane zakončil otec. „Ak sa budeš učiť na jednotky, pomáhať doma, pestovať si pevnú vôľu, potom si možno dakedy vyslúžiš uznanie ľudí. Aj bez koryta.“

„To by som musel ešte veľmi dlho čakať,“ odvetil som nespokojne. „A ja by som chcel, aby celé ľudstvo zhiklo už teraz!“

Tí dospelí nemajú ani štipku fantázie, rozmyšľal som, vstávajúc od stola. Stále len: učiť sa, pracovať! Porozprávam o tom Vaskovi. Ten ma určite pochopí a ocení môj nápad. Vo dvojici sa veselšie bude plávať. Vaska je železná náatura. Keď si niečo zaumieni, určite to dosiahne. Na takého človeka sa možno spoľahnúť i na šírom oceáne.

Rozhadol som sa nič neodkladať a rozbehol som sa k Vaskovi.

„Dobre, že ideš,“ potešil sa. „Práve som sa chystal k tebe. Chcem ťa pozvať na rybačku. Hovoria, že na kanáli báječne berú okúne. Miška včera chytil tridsaťsedem kusov za hodinu.

Pôjdeme? Udice pre teba mám, návadu tiež. Batoh som už zbalil. No? Čo rozmyšľaš?“

„Nerozmýšľam, už som vymyslel. Podrž sa!“

„Teda nepôjdeš so mnou na rybačku?“ Ľútostivo sa opýtal Vaska.

„Čo tam po rybačke,“ zašomral som a zasvätil som ho do svojho plánu.

„Výborne!“ nadchol sa Vaska. „Sám chceš brázdiť oceán, alebo vezmeš aj mňa?“

„Uvidíme,“ robil som drahoty. „Všetko závisí od toho, aké koryto zoženiem. Ak veľké, môžeme vyraziť dvaja.“

Vaska hned ožil a povedal, že to by neboli oni, aby nezohnal také koryto, aké budeme potrebovať. A potom spustil príval otázok.

„Kedy vyštartujeme?“

sa mu z nej vytrhol. Chytrou teda priskočil k dverám, aby ich pridržal rukami. No a pomyslel si pritom:

„Veď ja musím zviedieť, kto je to!“

Potom primkol dvere a podišiel k oblôčiku, či je nie hádam ten otvorený. Zrazu sa čosi doň tak hodilo, že až sklá na ňom zarinčali. Ale nemohlo ujsť, oblôčik bol dobre zavretý. Jano sa rozhadol, že zažne sviečku. No sotva bolo v izbe aké-také svetlo, začul, že pod posteľou čosi šramotí. I veru hybaj sa ta zaraz pozrieť. A čo videl? Veľké čierne kocúrisko držalo sa ako prilepené jednej nohy na posteli. Jano nerozmýšľal, len odpásal remeň z nohavic a hybaj ľať po kocúrovi.

„Ech, nebudeš ma ty viac plašiť, pľuha akási!“ mrmlal pomedzi zuby, keď kocúra zopár ráz poriadne pretiahol cez chrbát. Ale kocúrisko nič... Ani len nemukol, ba sa ani nepustil posteľe. Všetkými nohami sa jej držal. Jana to ešte viac napálilo, lebo teraz už naozaj nevedel, čo s ním urobiť. Nakoniec podišiel k obloku a dokorán ho otvoril. Potom ešte raz pleskol remeňom po kocúrovi a skričal:

„Tak pôjdeš a či nie?“ Zvieratú zažiarili oči ako uhlíky a v tie časy hup! Vyskočilo spod posteľe von na cestu. No tak pritom zvrešťalo, že to zatriaslo celým domom. Celkom tak ako zlý duch.

Ale Jano mal už od neho navždy pokoj. Keby sa mu však nebol zaraz vzpriečil, ktorové, ako by to s ním bolo dopadlo. Veď sa vie, že taký prilíhač už kdekoľvek aj zo sveta zniesol.

Zjedzte ma, vlčky, zjedzte,

(lebo sa mi učiť nechce...)

Jarovi až lica zblednú,
keď si päťky poráta.
A dnes dostal zasa jednu.
Takú ako lopata!
Ako mak vlčí
jeho tvár blčí.
A jazyk hovorí:
„Ej veru-preveru,
utečiem do hory,
nech ma tam zožerú
tie vlčie potvory.“

Márne však hľadá vlčiu dieru,
hoc prezrel všetky otvory.
Dnes takého hlúpeho
ani vlci nezožerú.
Dnešný svet je vzdelaný,
aj vlci sú vzdelanejší,
ako boli vlani a či predvlni.

„V piatok večer.“

„V piatok?“ zamračil sa Vaska. „Piatok je pre takéto podujatia nie najvhodnejší deň. Musí to byť práve v piatok?“

„Nie.“

„Tak vyplávame vo štvrtok.“

„Môžeme i vo štvrtok,“ zamykal som plecami.

„Výborne. A prečo máme vlastne čakať do štvrtku?“

„Nemáme koryto,“ pripomenal som.

„Neznepokojuj sa, koryto bude. To si beriem na starosť ja.“

„Tak môžeme hoci hned,“ súhlasil som.

„Lenže čím budeme poháňať koryto?“

„Predsa veslami.“

Vaska zalomil rukami. „Kto v dobe atómovej energie a kozmických letov pláva po oceáne s veslami? To trvá dlho. A potom, cítim to v kostiach, že pri veslách budem celý čas sedieť ja a ty budeš len komandovať.“

„Čo navrhuješ ty?“

„Namontovať do koryta reaktívny motor!“

„Budeme mať najrýchlejšie koryto na svete,“ potešil som sa.

„Ale reaktívny motor potrebuje veľa paliva, kde ho umiestníme?“

„Bude nás sprevádzať tanková loď,“ zvolal Vaska.

„Odkiaľ ju vezmeme?“

„I tak nás budú sprevádzať nejaké lode: spojenie so svetom bude zaistovať loď s novinárm. Jedna môže byť tanková.“

„Nedbám, tanková loď nemôže byť na škodu,“ poznamenal som po krátkom rozmýšľaní. „No nebude zaostávať? Bude stačiť za nami?“

„Prečo by sa hnala za nami? Naložíme motor na loď.“

„A koryto?“

„Koryto tiež.“

„A preplávame oceán na tankovej lodi?“

„Prečo na tankovej lodi? Páchnie tam nafta a potom sám si hovoril, že je pomalá. Radšej poletíme.“

„Ako?“

„V balóne.“

„A čo oceán?“

„Aký oceán?“

„Tichý, alebo Atlantický.“

Vaska na mňa prenikavo pozrel a zašeckal:

„Oceán zostane, dokonca dva.“

„Chápem!“ zvolal som, „prebrázdime vzdušný oceán nad Tichým oceánom.“

„Geniálne!“ potvrdil Vaska.

„To znamená, že do Ameriky sa dostaneme vzdušnou cestou.“

„Do akej Ameriky?“ zadivil sa Vaska.

„Akože do akej? Do cieľa našej cesty.“

„Načože je nám Amerika. Balón do Ameriky nepoletí.“

„A to zas prečo? Amerika sa rozprestiera takmer od pólu k pólu. Takže ak chceme preplávať oceán, nemôžeme ju obísť.“

„Vietor teraz nefúka na tú stranu,“ dôrazne vysvetlil Vaska. „Napokon, najpohodlnejšie sa cestuje električkou.“

„Cez oceán?“

„Zabudni na oceán. Električka ide len ku kanálu.“

„K akému kanálu? Čo... nerozumiem.“

„K tomu, v ktorom sa zjavili okúne.“

„A čo koryto,“ nevzdával som sa.

„Koryto vezmeme so sebou.“

„Do električky nás s ním nepustia.“

„Tak musíme ísť pešo,“ vzdychol si Vaska.

„A kto ponesie koryto. Ty?“ spýtal som sa.

„Prečo práve ja? Ponesiem batoh a udice. To ty chceš vlieč koryto do všetkých dopravných prostriedkov.“

Zatíchli sme.

„Vaska,“ spýtal som sa mäkkoo, „a načo nám bude koryto?“

„Nemám ani tušenia. Už som sa ťa dávno chcel na to opýtať.“

Vaska mi nenápadne strčil do ruky udice, zodvihol batoh a rozbehli sme sa ku kanálu, kde Miška včera za hodinu chytil tridsaťsedem okúňov.

PREL. K. SLOBODNÍKOVÁ

Gramofón

alebo

do tretice
nemusí byť
všetko najlepšie

Ked Heda odpovedá,
baví sa celá trieda:
Tónovi hrajú oči
a figliar Franco točí
rukou
ako kľukou,

lebo Heda pustí sa do látky
na plné obrátky
ODSLOVADOSLOVA.
Ked sa pri konci pomýli,
po chvíli začne odnova.

Konečne Heda
s odpovedou je hotová.
Nevynechala ani bodku,
bolo to podľa nej na jednotku.

Učiteľovi to nestáčí:

„Prečo sa teda
hovorí doba bronzová?“
A bledá Heda
začala tretíkrát odnova.

**ODSLOVA –
DOSLOVA.**

JOZEF PAVLOVIČ

Ako pána kráľa prasce zachránili

RUDO MORIC

Béla IV., kráľ uhorský, blúdil z komnaty do komnaty. Chodil zhrbený, kolená sa mu podlamovali, v bruchu mu škvŕčalo, lebo už dva dni nemal ani omrvinky v ústach. Napokon zastal pred veľkým lomeným oknom a zahľadel sa na nádvorie plné čelade, ozbrojených mužov i motajúcich sa žien. Naozaj sa všetci iba motkajú, mnohí sedia v tieni hradieb, odpočívajú. Len stráže bdejú a hľadia za hradby. Tam táborom ležia tatárske vojská a ako supy čakajú na okamih, keď obrancovia hradu umrú od hladu.

A tá chvíľa sa čoraz viac blíži, na Turčianskom hrade už nieslo ani pecná chleba, ani kúsok mäsa, sýpky a komory zívajú prázdnou.

Príde teda chvíľa, keď ľudia začnú odpadávať, keď nebudú vládať stáť na stráži, obskakovavať okolo vatry, na ktorej prevárajú smolu, keď ľuďom bude jedno, čo sa s nimi stane.

A možno by im aj bolo už jedno, lež prítomnosť kráľa ich drží na nohách. Pán hradu Ondrej Ivankov ustavične chodí pomedzi ľudí, povzbudzuje ich: „Nesmieme sa dať, kráľovskú výsosť chránime pred pohonom!“ A zbrojnoši prikyvujú, ale oči majú unavené. Chmáry z tvári im nezmiznú ani vtedy, keď ich pán Ondrej uistuje, že Tatári možno práve túto noc odtiahnu. Nik tomu neverí.

Už je jasné, že tá tatárska hávedčáká iba na to, že niekto veľmi hladný nevydrží a dokorán otvorí hradnú bránu. A potom Veľký chán

ZNIEV

Správy o vzniku tohto hradu strácajú sa v šere dávnych dejín. Tie, ktoré o ňom preukazateľne hovoria, pochádzajú až z 13. storočia. Vtedy však Castrum Turucz či Castrum Turch, ako sa tento turčiansky hrad nazýval, už stál. Dokonca je známe, že bol i rozširovaný a opevňovaný. Roku 1241, za tatárskeho vpádu, našiel v ňom útočište uhorský kráľ Béla IV., ktorý dal neskôr pod ním postaviť kláštor. V 15. storočí dobyli hrad husiti. Údajne pod vedením

hajtmana Znieva, po ktorom sa odvtedy Turčiansky hrad nazýval. Keďže v stredoveku mali hrady predovšetkým vojenský význam, boli ustavične terčom vojenských útokov. A tak i pod Znievom neustále rinčali zbrane a trúbili vojenské surmity, až ho napokon vojsko šľachtica Thökolyho úplne rozvrátilo. Bolo to roku 1681 a odvtedy už hrad nikto neobnovoval. Dnes z neho zostali iba zrúcaniny hlavnej veže, ktorá stále tak ako pred stáročiami čnie nad prekrásnou Turčianskou záhradkou.

J. D.

bude mať vzácneho zajatca, za ktorým hná svoje hordy od rieky Šajavy až sem pod Turčiansky hrad.

Sadol si kráľ do blízkeho kresla, lebo od slabosti sa mu celé telo roztriaslo. Nedbal, že sedí na purpurovom pláští, nedbal už dávno na svoj zovňajšok, lebo teraz išlo o viac, išlo o holý život. A nielen o jeho život, lež o životy týchto dobrých ľudí, ktorí ho aj s družinou prichýlili, keď utekal z prehratej bitky od rieky Šajavy. Bolo to vari pred dvoma splnmi mesiaca a odvtedy Turčiansky hrad odoláva, odvtedy tatársky chán čaká na svoju korisť a ženie svoje hordy proti hradbám a múrom hradu. Veľa Tatárov zahryzlo do turčianskej zeme, ale ešte viac ich je v tábore v šiatroch i pod holým nebom. Z krásnej krajiny pod hradom ostala iba púšť, dediny naširoko-nadaleko sú vyrabované a vypálené. A tu na hrade ľuďom pomaly sily vytiekajú z tiel. Ak on už dva dni nič nemal v ústach, tak tamčí na nádvorí možno už týždeň nejedli. A hladný človek nevládze ani tetivu luku natiahnuť, ani kopiju zalúčiť.

Sedí výsosť kráľovská, brada spustená na prsiach, oči privreté. A tie myšlienky, čo mu blúdia unavenou hlavou, sú ako rozlúčka s týmto svetom. Ved čo iné sa môže stať ako to, že všetci pomrú od hladu a Tatár nájde na hrade iba veľký cintorín.

Ktosi zaklopal na dvere komnaty. Kráľ zdvihol hlavu, nechcel prejaviť slabosť. Vošiel veľkomožný pán Ondrej.

„Vaša výsosť, v tatárskom tábore sa zase hýbu. Môžeme čakať, že zajtra opäť zaútočia.“

„Možno to bude posledný útok, Ondrej,“ povedal kráľ s trpkým úsmevom na vysušených perách.

Pán Ondrej porozumel narážke: Chcel kráľa obodriť: „Naši sa pripravujú. Smola a voda v kotloch vrie. Nech len prídu!“ Ale reč pána hradu nie je taká svieža ako kedysi. Slová sa len pomaly pretískajú hrdom.

„Dobre, Ondrej, dobre,“ vraví kráľ. „Nech

sa stane, čo sa má stať, lež radšej hladom pomrime ako na kopijach tých pohanov.“

Pán Ondrej horivo prikyvuje, lebo v duchu vidí strašný obraz. Rútia sa hordy tatárske otvorenou hradnou bránou a len po královi šikmými okáľmi pasú. A keď ho dochytia, hlavu mu zotnú, na kopiju napichnú a tak letia k Veľkému chánovi so vzácnou korisťou. Nie, radšej hladom skapať ako takú pohanu!

Až striaslo pána Ondreja. Pohladil si dlhú bradu a temer skríkol: „Aj keď všetci hladom pomrieme, Tatárov dnu nepustíme!“

Pochopil kráľ, čo sa deje vo veľmožovej duši. Usmial sa a povedal: „Chod medzi obrancov, pán Ondrej, ja sa ešte chvíľu sám so sebou pozhváram a prídem za tebou posmeliť dobré duše.“

Uklonil sa pán Turčianskeho hradu a vyšiel z komnaty. Len čo kráľ ostal sám, znova sa otvorili ľahké dvere. A v tých dverách stojí nie veľmož, nie vojak, lež obyčajný sedliak. Halena na pleci, širák na hlave. Nestačí sa kráľ začudovať, keď sedliak prevraví: „Prepáčte, pán kráľ, že širák pred vami nedávam z hlavy, ale ako vidíte, ruky mám zajaté.“ A naozaj, kráľovi idú oči z jamiek vyskočiť. Sedliak má

v rukách dve prasiatka a na chrbte košisko ako svet.

„Ako si sa sem dostal, dobrý človek?“

„Nie som ja z tohto hradu, vaša výsost.“

„To viem, lebo na tomto hrade niet ani živej myšky, a nie dve prasce,“ vrvá kráľ a pokročí v ústrety sedliakovmu.

„Dopočul som sa ja,“ vetí sedliačik, „že vašu výsost chcú tie tatárske potvory vyhľadovať a potom na kopiju napichnúť. Nuž som si povedal, že ja tých Tatárov dajako prekabátim a vás zachrám. Prešmykol som sa tajnou chodbou od Blatnice a tu som. A tieto prasiatka i raky prijmite, výsost, ako dar.“

„Ďakujem ti, dobrý človeče, ale nás nezachráni ani päťdesiat bravov. Nestačí, keď sa ja nasýtim, tamto na nádvorí omdlievajú od hladu bojovníci.“

Zasmial sa šelma sedliak, pokročil ku kráľovi a dôverne mu vraví: „Mocný náš pane, viem, že dvoma prasiatkami nenasýtim celý hrad.

Lež nasýtim vás, aby ste hladom netrpeli, a okabátm tatárske koťuhu.“ A potom stíšil hlas a dodal: „Jedno prasiatko a raky nech zje vaša výsost, a druhé prasiatko vyhodíme za múry, nech sa s ním Tatári zadrhnú!“

Pochopil kráľ sedliacky figel. Prvinul sedliačika na svoje prsia.

A ako sedliak pômyslel, tak sa aj stalo. Jedno prasiatko upiekli pre kráľa, lež kráľ si odkrojil z neho iba kúsok, ostatné dostali najhladnejší bojovníci. Aj uvarené raky si zobrajal kráľ iba dva, ostatné kázal zniest na nádvorie. A keď sa zvečerilo, pán Ondrej dal trúbiť trom trubačom. Tatári sa prestali chystať na útok, všetci zdvihli hlavy vozvysok a čakali, čo sa bude diať, keď na hrade trúbia. Aj Veľký chán hľadel na hradby v nádeji, že hradní preto trúbia, lebo chcú vyslať vyjednávačov. „Len príde vyjednávať, psi,“ šúcha si chán dlane. „Príde, hlavy vám nastokneme na kopije!“

Trubači dotrúbili, chvíla ticha a odrazu — báč! Tam, kde boli najhustejsie tatárske zástupy, padlo celé, celučické prasa. Náramný zmätok nastal v tatárskom tábore. Jačia Tatári na Veľkého chána: „Kdeže ich vyhľadujeme,

ked celé prasce nám hádžu na hlavy! Podme mi preč odtiaľto, nič tu nezmôžeme!“

Darmo Veľký chán raz bledol, raz zase červenol. Prasa mu ležalo pri nohách. Čo mal robiť, rozkázal zvinut stany, koníky osedlať a miesto útoku na hradby pripraviť sa na cestu do ďalekej tatárskej krajiny.

Bolo to radosti, keď vyšlo slnko a okolo Turčianskeho hradu nebola ani jedna tatárska noha. Ľudia na hrade plakali od radosti a objímalu jeden druhého. No najviac láskavosti sa ušlo sedliakovmu. Kráľ slávnostne vyhlásil, že osloboďiteľa hradu kráľovsky odmení. A veru aj odmenil. Pri hostine, usporiadanej na počesť záchrany, obdaroval sedliaka majetkami a daroval mu zemiansky erb, v ktorom boli dva raky. To vraj tie, čo kráľ zjedol. Tak sa novopečený zeman mohol Rakovským nazývať. Aj ostatných obrancov Turčianskeho hradu kráľ bohatu odmenil a povýšil ich do stavu zemianskeho. Od toho času znova slnko veselo svietilo na slobodný Turčiansky hrad, ktorý neskôr Znievom nazývali

Ľavá liška že ma chce zbit? Kožuch jej rozdriapem. Povedz' jej, že ja ju zbijem.“

„Odkazuje ti, aby si prišiel na lavičku za zátoku,“ vymyslela si ropucha. „Tam ta vraj zmláti.“

Jazvec vyceril zuby:

„Už aj bežim.“

„Počkaj,“ povedala ropucha, „liška ta príde, keď mesiac bude nad lipou.“

Skryla si hlavu pod brucho a zachichotala sa. Sprosták, pomyslela si, ale som ho dostala!

Rozbehla sa, ako jej len nohy stačili, za liškou.

„Jazvec fa strašne urazil, kmotrička,“ povedala zadychaná. „Do smradlavých ti nadával a vyhral sa, že fa zbije.“

„Neslýchana vec,“ pokrútila liška hlavou, „no ved ja ho rozsekám zubami!“

„Čaká ta na lavičke za zátokou.“

Ked sa mesiac ako balónik vzniesol nad košatú lipu, na lavičke za zátokou sa zajagali dva páry očí. Lavička bola úzka a jazvec s liškou boli rozrúreni ako ešte nikdy. Pustili sa do seba, že len tak chlpy lietali, a potom obaja člupli do vody. Prúd ich odnesol ďaleko do veľkej rieky.

Ropucha sa lenivo pretiahla, vypučila brucho a od samého šťastia zakrkala. Pred ňou stáli dva priestranné domy a oba boli jej. Jeden na noc a druhý na deň.

Ropuchin dom

MILOŠ KRNO

Vysúšala sa ropucha pri mesiaciku a triasla sa od zimy.

„Prečo mám taký studený byt?“

Naháňčka

N. ABRAMOVOVÁ

Všetci sa hrali na dvore. Niektorí skákali, iní pobehovali za loptou. Len ja som sedel za stolom a učil som sa úlohu. Och, aká nuda: dvakrát dva sú štyri, trikrát tri je deväť. A zrazu ku mne pribehol vetrík. Dotkol sa môjho zošita. Potom mi skočil za golier a pošteklil ma.

„Čo dobiedzaš?“ rozhneval som sa, „či nevidíš, že mám prácu?“ Vietor sa znova priblížil a zahvízdal mi do ucha.

„No toto, chod si hvízdať na ulicu!“ povedal som a zapchal som si uši.

Prikradol sa z druhej strany a zašepkal:

„Pod sa hrať na naháňčku.“

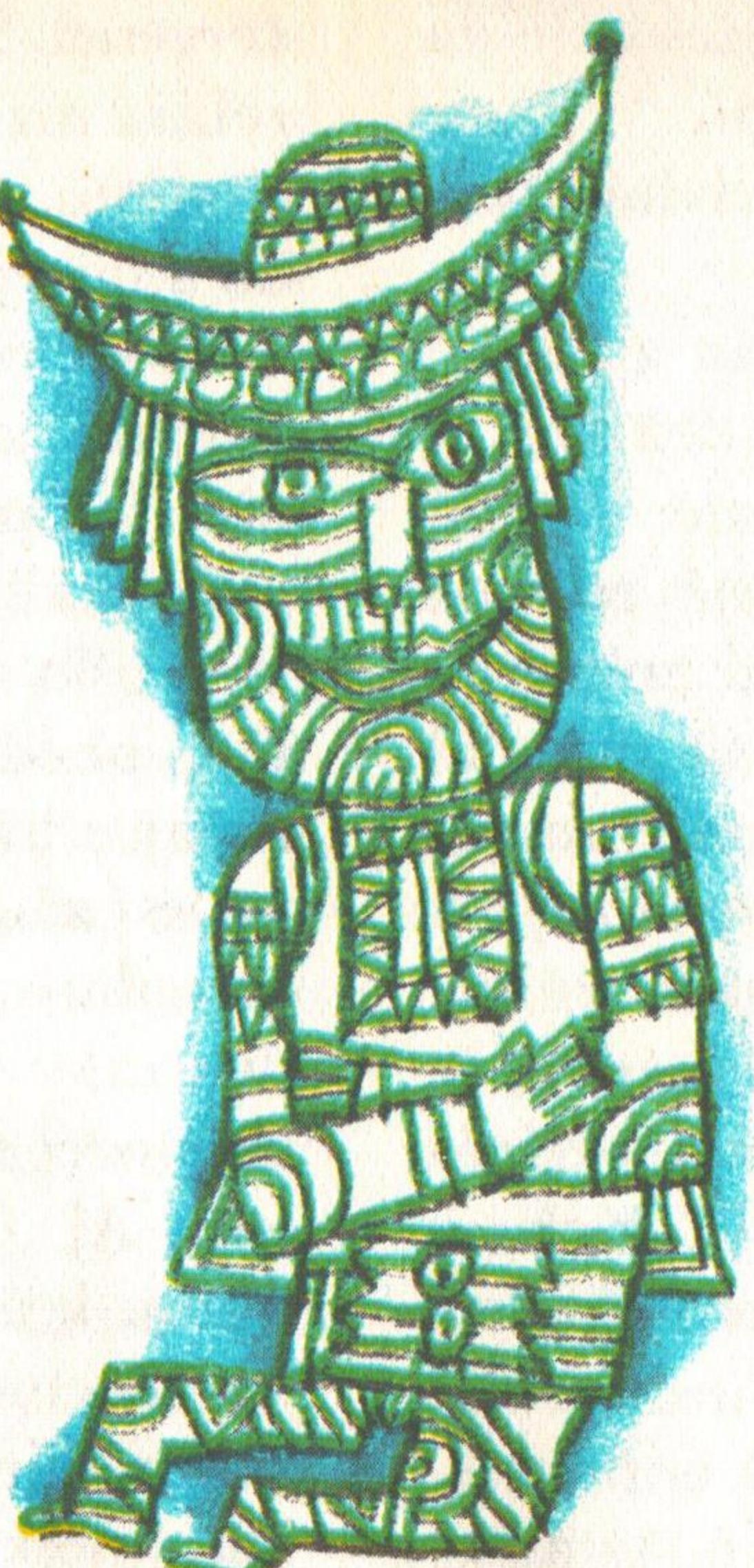
„Na naháňčku? Čoby nie! Podme!“

„Podme!“ skríkol a skočil do okna. „Chytaj ma!“

„Hned ťa dohoním,“ zvolal som a tiež som vyskočil na okno.

Ako sa Kubo

Je to pravda,
je to fakt,
je to svätošváte
tak!

Koncom zimy,
v lete,
15. septembra,
je to príliš vážne,
aby to bola hra —

presne o polnoci
(slnko lialo, len tak hrmelo),

Kubo zobudil sa, Kubo prestal chrápať,

Kubo dostal nápad
— jednoduchšie,

Kubovi sa zachcelo zrelých hrušiek.

Išiel do záhrady,
vyliezol na ten orech a bol pyšný,
že natrhal štyri kilá višní.

Vyliezol na ten orech
— vravím pravdu holú —
ale ako dolu?

stratil

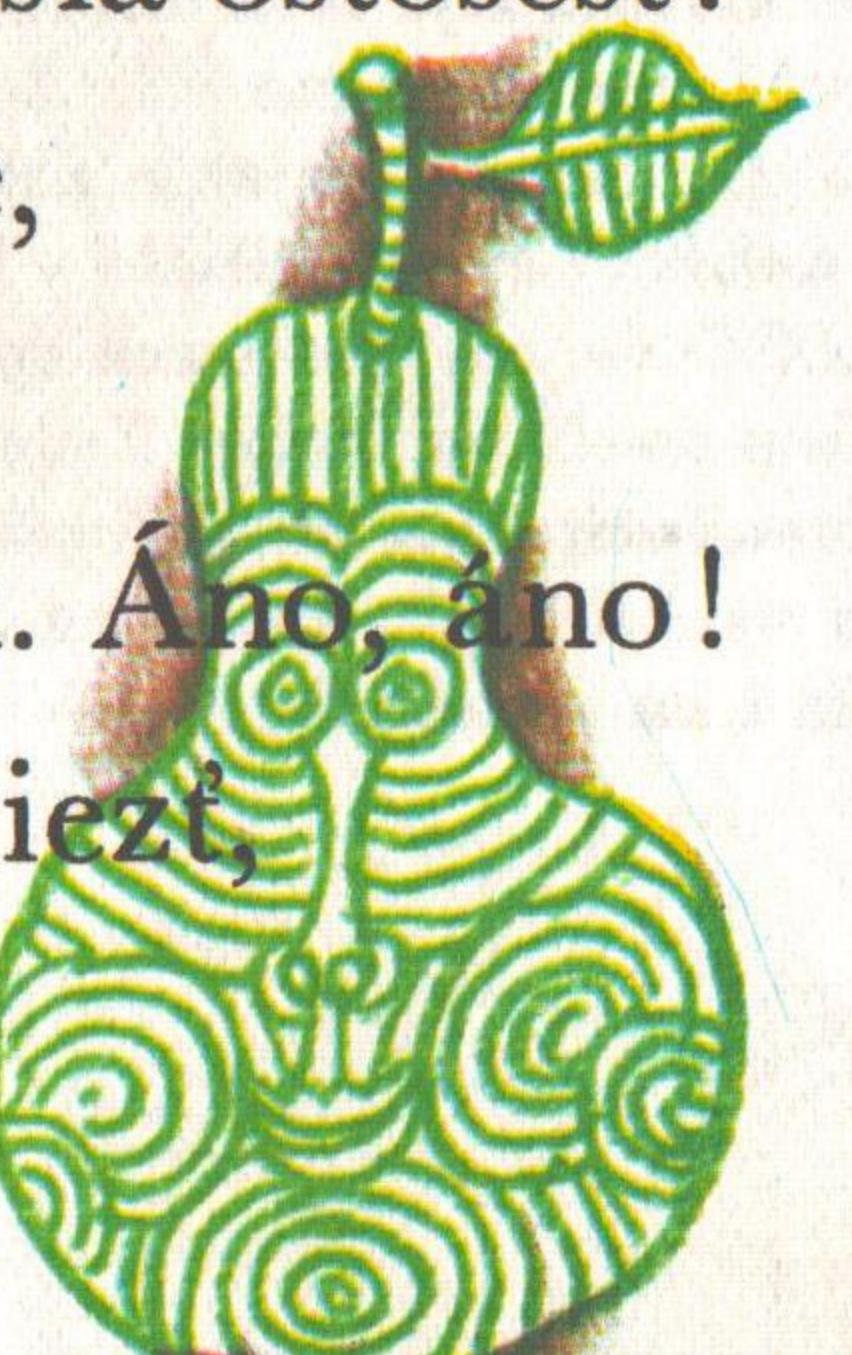
MIROSLAV
VÁLEK

Ešte šťastie, že spomenul si na rebrík.
Zabehol poň,
oprel o jabloň,
hľadí, hľadí,
robí krik:
Haló, je niekto na tom strome?
Nik!

Kubo sedí na tráve, premýšla ostošest:
„Keďže nie som na strome,
nemôžem z neho zliezť!“
Je to jednoduché, je to tak. Áno, áno!
Keďže nemôžem z neho zliezť,
musím zostať na ňom!

„Je to fakt! Je to rozhodnuté! Platí!“
A tak sa Kubo stratil.

Rozbehli sme sa po dvore. On predo mnou, ja za ním. Dobehol som ho na ulici a kričím: „Mám ťa, mám! Naháňaš!“

Vtedy sa obrátil a hybaj za mnou. Uháňam rýchlejšie ako on. A predsa mi je stále v päťach. Preleteli sme našou ulicou, druhou, treťou. Nechali sme za sebou mesto, dobehli sme k lesu. Dochytil ma na lúčke, ohlásil, že naháňam ja, a — šmyk medzi stromy. Vbehol som do lesa. V lese je tichô-tichučko. Mravce sa ako potôčik rozlievajú po chodníku. Ale vietor kdesi zmizol.

„Hej!“ zakričal som. „Huú, kde si? Ukáž sa! Ved sa nehráme na schovávačku.“

Hľadal som ho za brezou, za jedľou, za javorom. Nikde nikoho. Sadol som si na trávu a rozmyšľam: to nie je správne, dokonca nečestné, to nie je hra! Z domu som ušiel. Nájdem teraz cestu späť? A úlohu som sa znova nenaučil.

Uverí mi súdržučka učiteľka, že všetkému je na vine vietor?

PREL. K. ŠTVRTECKÁ

Pozdravy

Jožkovi
Mrkvičkovi

Milý Jožko Mrkvička Spáč,
raz si písal, že nepíšeš mrzko a
nerobiš chyby. Tak Ťa prosíme, aby
si nám napísal, ako najmrzkejšie vieš.
Lebo aj my tak pekne pišeme ako Ty,
a vratia nám, že je to mrzko.

Pozdravujú Ťa kamaráti Jozef
Gelušiak a Peter Daubner z Ružomberka.

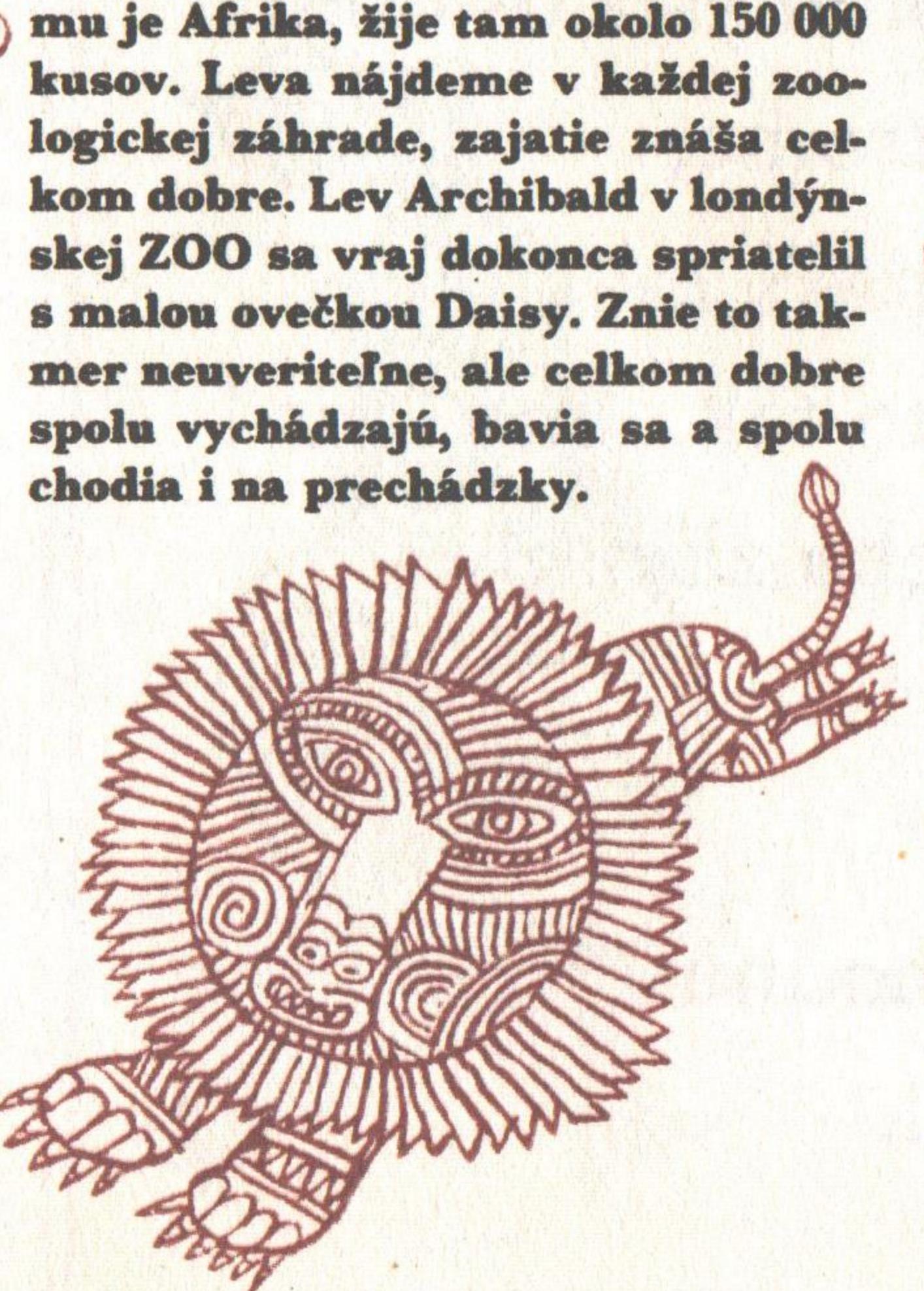
Jožko Mrkvička Spáč,
to je veľký zahálač.
Úlohu si nenapíše,
len vždy do Slniečka píše.

Ján Bali-Hudák, 5. tř.,
Bežovce

3 × naj...

Najkrajším a najnebezpečnejším dravcom je leopard. Obýva stepi, pralesy, džungle a pohoria Afriky a Ázie. Je veľmi obratný. Dokáže prepadať vyhliadnutú korist skokom zo stromu práve tak šikovne, ako keď sa plazi nečuje po zemi. Loví stredne veľké zvieratá. Najradšej má antilopy a opice. Denne zožerie 3-4 kg mäsa.

Najväčším žijúcim mačkovitým dravcom je tiger džunglový východosibírsky. Dosahuje až 270 cm dĺžky, chvost má dlhý až 110 cm a váži 320 kg. Loví veľké cicavce — jelene, byvoly, ale pochútkou mu je diviak. Je veľký žrút. V prírode na jedno „posedenie“ zožerie až 30 kg mäsa. V ZOO, kde dostáva pravidelné žrat, stačí mu 8 kg. Má rád vodu, rád sa kúpe a vie dobre plávať. Človek sa pred ním môže zachrániť na strome, lebo tam sa tiger nikdy nevyplhá.

● SÚŤAŽ ● SÚŤAŽ ● SÚŤAŽ ●

Rozprávka z rozprávok

Kde bolo, tam bolo, dosť daleko i dosť dávno na to, aby to vôbec nebolo, bola jedna zlatá krajina. Uprostred nej sa rozprestiera zakliata hora a v tej hore, na samom jej prostriedku, stál zakliaty zámok. Najstarší obyvatelia zlatej krajiny sa ešte dobre pamäťali, že na zámku kedysi vládla hrdá panička, ktorá chcela mať všetko inakšie ako druhí. Okolité hrady a zámky boli zo zlata, ale ona si just dala postaviť škrupinový zámok. V orechovej krajine nakúpila škrupiny z orechov, vo vaječnom kráľovstve zasa škrupiny z vajec. Zlatí bratkovia hrdej paničky vybudovali zo škrupín

krásny zámok, ktorý nemal páru. Ubergal sa raz okolo černokňažník, zbadal tú krásu a chcelo sa mu tam trošku pobudnúť. Ale panička ho nechcela ani len k dverám pustiť, vraj by jej všetky škrupiny pogniavil. Rozhnevala sa čarodejník veľmi-preveľmi a zakliaal paničku i zámok. Z celého dátneho bohatstva a pýchy pri živote ostal iba paničkin miláčik, jeleň zlatoparohatý, a tri stromy, ktoré každý rok zarodili tri zlaté hrušky.

Ked tie tri stromy zarodia tri kilá poriadnych hrušiek, má hrdá panička nádej vyslobodiť sa, ak sa jej len dovtedy hrdý škrupinový zámok nerozsype.

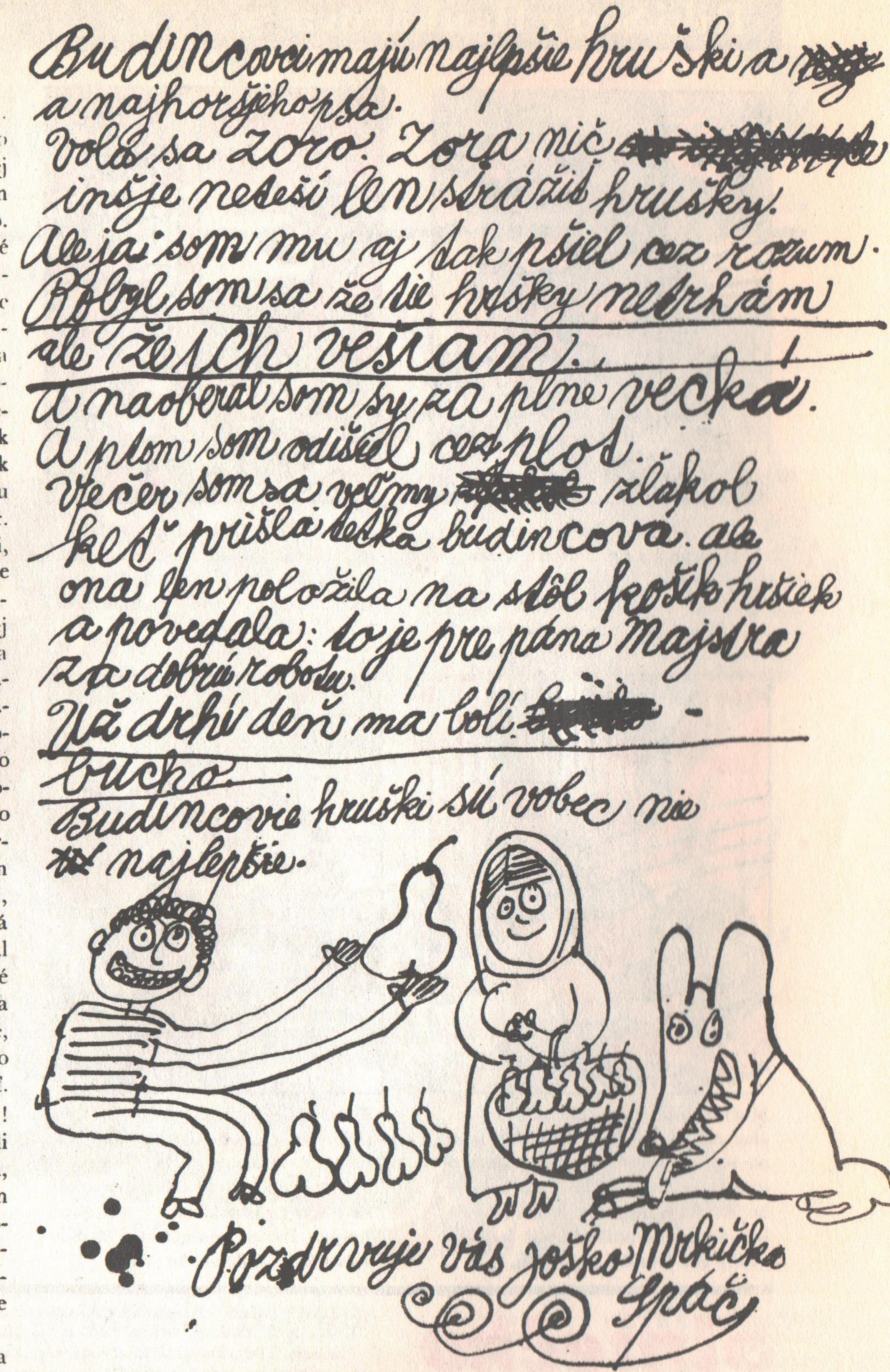
V texte je skrytých desať názovov slovenských rozprávok Pavla Dobšinského. Iste ich lahko uhádnete. Desiatich správnych lúštítelov odmeníme peknými knihami. A tí, čo budú dobre a vytrvalo hádať celý rok, dostanú na konci roka ako prémiu pekný odznak Slniečka.

● SÚŤAŽ ●

Knižka,
ktorá Ťa poteší

Žilo jedno dievčatko Danka... Nie, nebude to rozprávka, bude to príbeh, ktorý sa stal. Začal sa v tichej uličke na Gaštanovom nábreži. Tam vyrastalo u starého otca dievčatko. Sedávalo pri ponku, zbieralo zlatisté stružlinky, čo pripomínili plavé kucciery, a prizerala sa, ako opravuje starý nábytok. A keď sa práca skončila, bol čas na prechádzky a na rozhovory: o starkej, o starého otcaovej práci, o škole, ale i o tom, čo nemôžno vidieť, ale možno cítiť. A tak sa Danka dozvie, že každý človek má v sebe čosi dobré a krásne, čomu starký vraví duša. A je to vzácná vec. Dávame ju tomu, koho máme radi, vkladáme ju do práce, ktorú robíme so zápalom. Danka si dušu predstavuje ako priezračný balónik na zlatej nitke. Ukrýva si doň veľa zo sveta svojho detstva. V priezračnom balóniku zazrkadlí sa mûdry chlapec Teo, napäťe hodiny v hudobnej škole, snehuliaci a úsmev do obloka, keď je Danka chorá. A potom už len slová, ktoré dievčatko ani dobre nechápe: Tea deportovali. Osamenie a clivota za dobrým priateľom. A vtedy Danka pochopí, že priezračný balónik, dušu, má človek aj preto, aby v nej ukrýval veľké smútky, veľké tajnosti a veľké radosti. Aby sa naučil rozlišovať zlé a dobré, spravodlivé a nespravodlivé, aby si vedel hľadať priateľov. To Danka stále väčšimi potrebuje vediť. Príde vojna. Obstoji? Neboj sa o ňu! Rástla medzi ľuďmi, ktorí ju mali radi a naučili ju vážiť si prácu, priateľstvo, vie, čo je čestné. Čo som nedopovedala, dorozpráva Ti spisovateľka Pavla Kováčová v knihe DANKA Z GASTANOVÉHO NÁBREŽIA. A prezradím Ti, že bude rozprávať i o sebe.

Tvoja kamarátka Magda

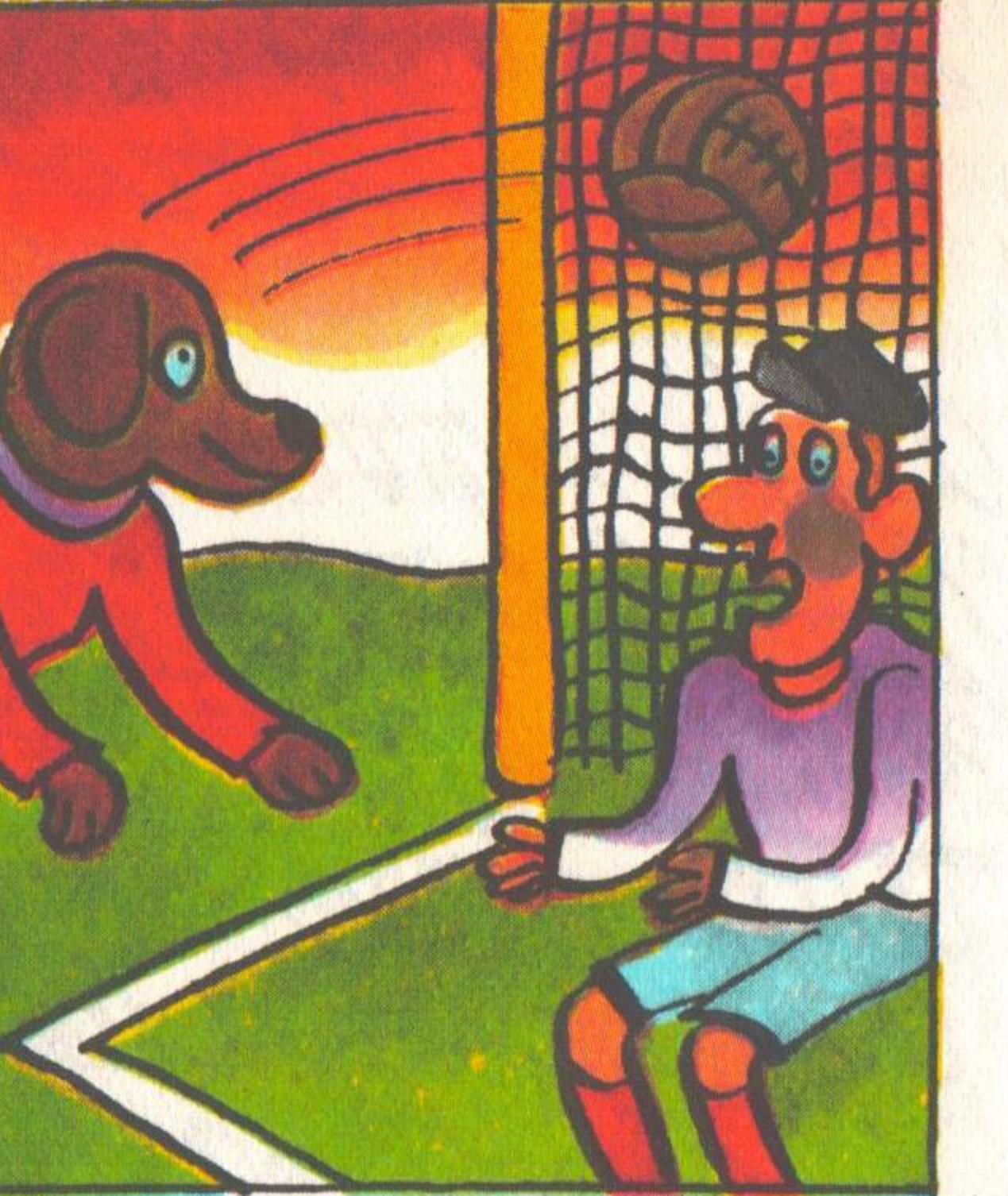

Riki Sep z Haukáčova

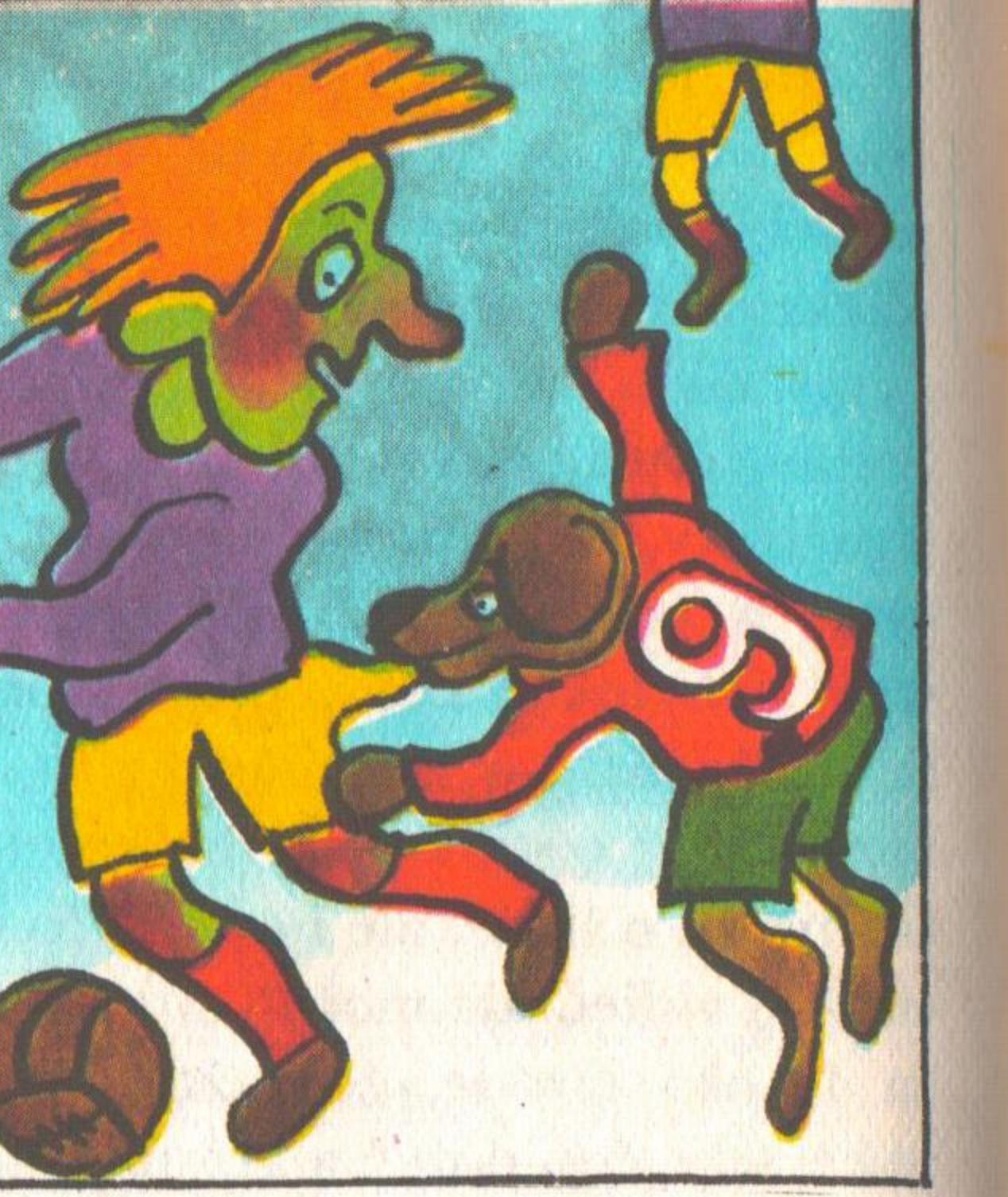
PÍŠE KRISTA BENDOVÁ
KRESLÍ ONDREJ ZIMKA

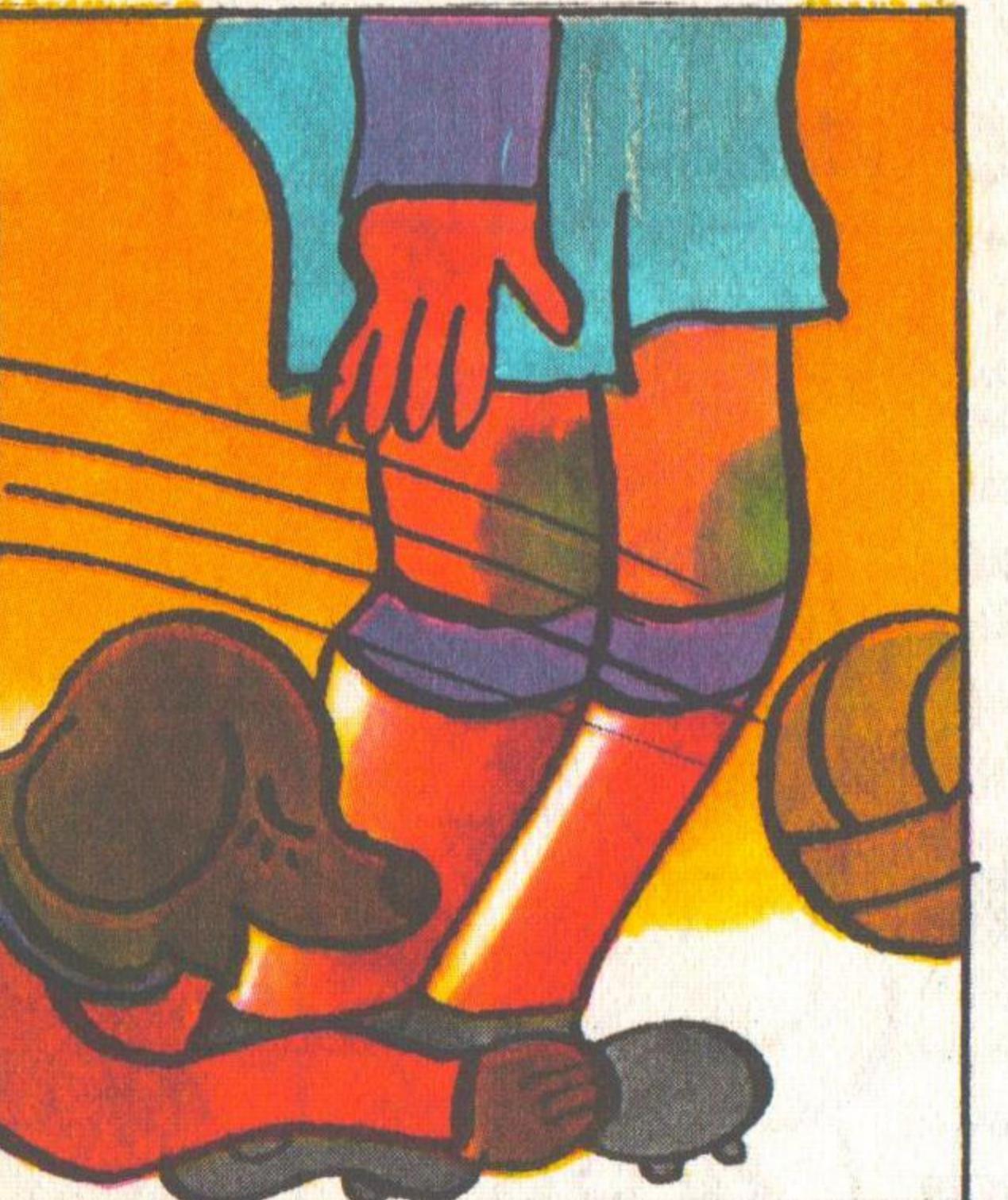
Na ihrisku hrá domáce mužstvo ŠK Haukáčovo zápas proti ŠK Mačkovo. Domáci už prehrávajú 0:2. Obecenstvo kričí: „Sudcovi mrkvu!“ Riki zlostne vrčí a rozmyšľa, pretože i Ondrik, jeho pán, rozčúlene kričí.

Na začiatku druhého polčasu zjavil sa medzi domácimi nový hráč. Svižko behá po dvoch, chvíľami po štyroch a hned v druhej minúte strelil hlavičkou prvý gól.

Mačkovčania zaútočili. Už sú pred bránkou domáčich. Vo chvíli, keď ich najlepší strelec Florián Čimperlich sa chystá streliť gól, schmatne ho nový hráč zubami za trenírky. Sudca píska, ale gól nepadol.

Mačkovčania zúria. Domáci sa s novou chuťou bránia. Keď vystrelili na súperovu bránku celkom krotkú strelu, uhryzol nový hráč mačkovského brankára do nohy. Brankár zvýskol, ale sudca nezbadal nič iné, len druhý gól. Domáci vyrovnali.

Uprostred najtuhšieho boja, v posledných rozhodujúcich minútach, chmatol odrazu nový hráč loptu do zubov, prebehol s ňou ihrisko a usadil sa s ňou za brankárom v súperovej bráne. Potom, nanešťastie, trikrát zabrechal a bolo všetko jasné.

Pretože sudca nenašiel v nijakých futbalových pravidlach, či je zápas platný, ak jedným z hráčov je pes, rozhodol sa nikoho nepotrestať, ale iba zápas opakovať na druhú nedeľu. A Riki Sep našiel na búde safaládkový veniec. Od vďačných fanúškov.

Slniečko

MESAČNÍK PRE DETI

vydávajú Mladé letá, slovenské vydavateľstvo kníh pre mládež. Adresa redakcie: Bratislava, Klinčová ul. 35/a, tel. 681-58. Šéfredaktor Ján Turan, výtvarno-technický redaktor Ondrej Máriássy. Tlačia Polygrafické závody, n.p., Bratislava-Krasňany. Rozširuje PNS. Informácie o predplatnom podáva a objednávky prijíma každá pošta i doručovateľ. Objednávky do zahraničia vybavuje PNS — Ústredná expedícia tlače, Bratislava, Gottwaldovo nám. 48/VII. Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena výtlačku 3 Kčs, ročné predplatné 30 Kčs. Neobjednané rukopisy redakcia nevracia.